

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία

**«Η ανάπτυξη της Οικονομικής Σκέψης και η
Επίδρασή της στις Σύγχρονες Κοινωνίες»**

Μπατάγιας Γρηγόρης

Επιβλέπων Καθηγητής

A.M. 2010071

Μακρής Ηλίας

Καλαμάτα – Νοέμβριος 2016

Πρόλογος

Ο όρος της οικονομίας, ξεκίνησε να υπάρχει από τότε που ο άνθρωπος ξεκίνησε να ζει σε μεγαλύτερες ομάδες, οι οποίες είχαν την τάση να είναι πιο οργανωμένες. Από τη στιγμή που οριοθετήσε ο κάθε άνθρωπος τη γη του από τα αρχαία χρόνια κιόλας, κατάφερε και έφτιαξε το δικό του σπίτι, καλλιεργούσε το έδαφος για να καταφέρει να επιβιώσει και σιγά σιγά άρχισε να εμπορευματοποιεί αυτά που παρήγαγε. Ακόμη ο ένας άνθρωπος έβαζε τον άλλον, να του παρέχει κάποιες υπηρεσίες, θέλοντας και μη και έτσι μπήκαν οι βάσεις για να αρχίσει η ύπαρξη της οικονομικής σκέψης. Σε γενικές μορφές οι οικονομίες των αρχαίων κρατών, βασίζονταν στην αγροτική παραγωγή και ανάπτυξη, όπως και στην αναζήτηση πολύτιμων μετάλλων όπως σίδηρο και χαλκό και σε μεταγενέστερα χρόνια χρυσό και ασήμι, στον αντιπραγματισμό και στο εμπόριο, όπως επίσης και στις συμμαχίες τις οποίες έκαναν οι λαοί μεταξύ τους. Οι πόλεμοι για τον εκάστοτε λαό δεν κατέστρεφαν την ανάπτυξη, αλλά λειτουργούσε λίγο αντίστροφα. Μεγιστοποιούσε την παραγωγή αγροτικών προϊόντων, εξέλιξε την βιομηχανία και την βιοτεχνία και οδηγούσε τον άνθρωπο στην ανακάλυψη νέων οδικών και εμπορικών δικτύων. Ο λόγος ήταν πολύ απλός. Το κάθε βασίλειο και σε μεταγενέστερη φάση η κάθε αυτοκρατορία, ήθελε να έχει την εξουσία της οικονομίας και να εμφανίζει στους αντιπάλους της, την υπεροχή που είχε μέσω του πλούτου της. Ήταν ένα είδος πρεστίζ όλο αυτό, οπότε πάντα υπήρχε εξέλιξη.

Ενδεικτικά στα πρώτα δύο κεφάλαια, θα αναλύσουμε την αρχαία Ελλάδα, Αρχαία Αίγυπτος και αρχαία Κίνας και σε μεταγενέστερη φάση, την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία και την αυτοκρατορία των Σελευκιδών, για να δούμε σε πρώτο βαθμό πως εξελίχτηκε η οικονομία ανά τον τότε γνωστό κόσμο. Μετά θα γίνει μια εισαγωγή στο πως εξελίχτηκε το Βυζάντιο αλλά και πως στα Βυζαντινά χρόνια η θρησκεία έπαιξε το ρόλο της και διαμόρφωσε τον τότε κόσμο. Δεν θα σταθούμε όμως στο πως αναπτύχθηκε η οικονομία σε εκείνα τα χρόνια μόνο. Η οικονομία σαν

λέξη, είναι ένας όρος οποίος πάντα θα δείχνει άνοδο. Ακόμα και τις φορές, τις οποίες υπήρξε κρίση, είτε οικονομική, είτε πολεμική, είτε θρησκευτική, πάντα εξαιτίας της οικονομικής σκέψης ο άνθρωπος φρόντιζε να ελίσσεται. Και αυτό φαίνεται για το πώς ζούσαν τότε, και πως ζούμε σήμερα.

Ακόμη, πρέπει να προστεθεί πως η οικονομία που έχουμε σήμερα, διάφορες θεωρίες, απόψεις και σκέψεις είναι αποτέλεσμα όχι μόνο ενός λαού αλλά στο σύνολο των λαών και των πολιτισμών που υπήρξαν πριν από εμάς. Αυτό σημαίνει πως, ότι συνέβη γεωπολιτικά, πάντα κάτι άλλαζε στην καθημερινότητα των λαών με αποτέλεσμα να αλλάζουν και οι συνήθειες τους. Αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία, και στην συμπεριφορά της κατανάλωσης που έκανε ο κάθε λαός.

Στο κεφάλαιο 3 και 4, θα δούμε πως πέρασε η ανθρωπότητα από τον παλαιό μεσαίωνα (5^{ος} – 10^{ος} αιώνας μ.Χ.), στον ώριμο (10^{ος} – 13^{ος} αιώνας μ.Χ.) και μετά στον σύγχρονο μεσαίωνα (14^{ος} και 15^{ος} αιώνας μ.Χ.), και τι ρόλο είχε η θρησκεία αλλά και η ασθένεια της πανώλης που εκτιμάτε πως εξαφάνισε το 1/3 του τότε ευρωπαϊκού κόσμου.

Στο κεφάλαιο 5 θα δούμε την εισαγωγή των διπλογραφικών βιβλίων και το πως διαμορφώθηκε η οικονομική κατάσταση με το χαλιφάτο των Τούρκων, που παρεμπόδιζαν την φτηνή εισαγωγή προϊόντων από την Ινδία.

Στο κεφάλαιο 6 περνάμε στην Βιομηχανική Επανάσταση και στο Αντίκτυπό της στην ανθρωπότητα. Το πως άλλαξαν τα πράγματα με τα εργοστάσια και γιατί η οικονομία στράφηκε από τους ανθρώπους στην μαζική παραγωγή και στην βελτιστοποίηση της ζωής τους.

Στο κεφάλαιο 7 θα αναφερθώ στους 2 παγκοσμίους πολέμους και πως άλλαξαν την παγκόσμια κοινή σκέψη για την οικονομία. Ακόμη θα αναφερθώ στον ψυχρό πόλεμο και τι ρόλο έπαιξε στην παγκόσμια οικονομία.

Τέλος στο κεφάλαιο 8, θα δούμε συνοπτικά, πως όλα αυτά επίδρασαν στην ανάπτυξη της οικονομικής σκέψης, γιατί ο άνθρωπος κοιτάζει πλέον όχι μόνο τον κοντινό αλλά και το μακρινό μέλλον. Κλείνοντας το κεφάλαιο αυτό, θα δούμε ένα γενικό συμπέρασμα των πραγμάτων.

*Η πτυχιακή είναι αφιερωμένη στην οικογένεια μου,
που με σήριξε και με στηρίζει όλα αυτά τα χρόνια*

Περιεχόμενα **σελίδα**

Εισαγωγή Αρχαίων Χρόνων 7

Κεφάλαιο 1ο

Αρχαία Ελλάδα 7

Αρχαία Αίγυπτος 11

Αρχαία Κίνα 15

Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία 20

Αυτοκρατορία των Σελευκιδών 27

Κεφάλαιο 2ο

Η εξέλιξη της Ιστορία και η Διάσπαση 32

Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Η Ανάπτυξη 36

Η παρακμή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας 43

Κεφάλαιο 3ο

Παλιός και Ώριμος Μεσαίωνα 48

Κεφάλαιο 4ο

Σύγχρονος Μεσαίωνας και η έξαρση της Πανώλης 56

Κεφάλαιο 5ο

Lucas Pacioli, εισαγωγή στα Διπλογραφικά Βιβλία 65

Οθωμανική Αυτοκρατορία 68

Κεφάλαιο 6ο

Βιομηχανική Επανάσταση72

Κεφάλαιο 7ο

Πρώτος, Δεύτερο Παγκόσμιος & Ψυχρός Πόλεμος78

Κεφάλαιο 8ο

Το Αντίκτυπο στην Σύγχρονη Οικονομική Σκέψη 81

Βιβλιογραφική Αναφορά. 83

Εισαγωγή Αρχαίων χρόνων

Σε όλο το πλανήτη, υπήρχαν σίγουρα μικρές ομάδες ανθρώπων και μικρές φυλές, παρόλα αυτά οι τεράστιοι πολιτισμοί είχαν τον δικό τους πραγματικό καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομικής σκέψης. Οι αποφάσεις που έπαιρναν οι αυτοκράτορες τότε, φρόντιζαν για την μορφοποίηση των κοινωνιών και σε ευρύτερο βαθμό για των συνηθειών του κάθε λαού, οι οποίες σε μελλοντικό χρόνο θα δούμε ότι επηρεάζουν την οικονομική σκέψη στο σήμερα.

1.1 Αρχαία Ελλάδα

Η αρχαία Ελλάδα ήταν από τους πρώτους πολιτισμούς, που είχαν οργάνωση όχι μόνο κοινωνική αλλά και οικονομική. Η οικονομία της, βασιζόταν στην αγροτική παραγωγή, και κυρίως στην παραγωγή σταφυλιού και ελιάς. Παράλληλα, η ανάπτυξη της ναυτιλίας και η αξιοποίηση της θάλασσας, βοήθησε αρκετά στην ανάπτυξη της οικονομίας στην αρχαία Ελλάδα, σε σχέση τότε με την Ινδία και την Κίνα. Κρίνοντας από τις ιστορικές πηγές, οι Έλληνες ήταν αποικιοκράτες. Ο πολιτισμός τους έχει εμφανιστεί σχεδόν σε όλη την μεσόγειο, κάνοντας τους εκτός από μεγάλους κατακτητές και μεγάλους έμπορους. Ο βασικός λόγος που ξεκίνησαν τον αποικισμό, ήταν γιατί ο ελλαδικός χώρος δεν μπορούσε να συντηρήσει τον πληθυσμό που είχε η εκάστοτε πόλη. Επίσης οι Αθηναίοι και οι σύμμαχοί τους ήθελαν να ελέγχουν το Αιγαίο και το Ιόνιο πέλαγος και σε μεταγενέστερη φάση την μεσόγειο για την διακίνηση των εμπορευμάτων. Η συναναστροφή που είχαν με πολλούς πολιτισμούς βοήθησε αρκετά στην ορθότερη οικονομική οργάνωση των εμπόρων. Εξαιτίας όμως των τεχνολογικών συνθηκών που επικρατούσαν υπήρχε ένα μεγάλο ρίσκο. Το ρίσκο που είχε τότε η εξαγωγή προϊόντων, ήταν ότι λόγω της μικρής παραγωγής που είχε ο μέσος Έλληνας, δεν μπορούσε να καλύψει στην πραγματικότητα τα έξοδά του. Το αποτέλεσμα ήταν να βάζει σε υποθήκη τον εαυτό του, και εν τέλει να καταλήγει δούλος σε κάποιον γαιοκτήμονα. Σύμφωνα με μελέτη που είχε γίνει, η παραγωγή ελιάς και σταφυλιού, για να ήταν σε κατάλληλη

ωρίμανση και σε κατάλληλη ποσότητα, ήταν περίπου πέντε χρόνια, με αποτέλεσμα όσοι μικροπαραγωγοί προσπαθούσαν να αναπτυχθούν, συχνά να αποτύγχαναν. Από την άλλη μεριά οι άνθρωποι οι οποίοι παρήγαγαν τεράστιο όγκο εμπορευμάτων και είχαν στην διάθεσή τους μεγάλες εκτάσεις κτημάτων, είχαν το αβαντάζ του εμπορείου. Είχαν πρόσβαση στην γνώση, και πρόσβαση σχεδόν σε όλα τα σημαντικά λιμάνια με χαμηλό κόστος στους φόρους που πλήρωναν για την χρήση του εκάστοτε λιμανιού. Όποια χώρα κατάφερνε να ελέγξει τα λιμάνια, μπορούσε και έλεγχε το μεγάλο μέρος την τότε οικονομίας.

Ο γενικότερος κανόνας για τους παραγωγούς, ήταν ότι παρήγαγαν για την προσωπική τους χρήση. Κατά τα ελληνιστικά χρόνια, οι μικροπαραγωγοί είχαν χωριστεί σε οικογένειες ανά χωριό. Δηλαδή οι φατρίες διοικούσαν το κάθε μικρό χωριό που είχε δημιουργηθεί. Αυτό βοήθησε πολύ στην ανάπτυξη της τότε οικονομίας, γιατί τα χωριά μεταξύ τους είχαν επικοινωνία και εμπορευματοποιούσαν συχνά προϊόντα το ένα με το άλλο.

«περιοχές όπου είχαν την παρουσία τους οι Αρχαίοι Έλληνες»

Πηγή: <http://www.greek-oliveoil.net/greek-history.htm>

Από την άλλη μεριά στις μεγαλύτερες πόλεις, όπου οι αριστοκράτες είχαν το πρώτο χέρι, τα πράγματα ήταν λίγο διαφορετικά. Στην Αθήνα οι σκλάβοι που είχαν, υπολογίζονταν από 80.000 έως 100.000, ενώ στην Σπάρτη οι εἰλωτες, μία κατηγορία ανθρώπων η οποία ήταν μεταξύ των ελεύθερων ανθρώπων και των σκλάβων, ο υπολογισμός ήταν για κάθε ένα σπαρτιάτη 10 εἰλωτες. Αυτό σημαίνει πως οι Έλληνες σε σχέση με την Ινδία ή τη Κίνα, δεν είχαν ιδιαίτερη τεχνολογική ανάπτυξη, γιατί βασιζόντουσαν στην ναυτιλία και στην αγοραπωλησία προϊόντων. Παρόλα αυτά μερικοί σκλάβοι είχαν την ευχέρεια να μπορούν να βγάζουν τα δικά του χρήματα κάνοντας παράλληλα και άλλες δουλειές, όπως επίσης να έχουν και μερικά δικαιώματα. Πολλές φορές κατάφερναν στα γεράματά τους να ζήσουν και ως ελεύθεροι άνθρωποι. Αυτό όμως εξαρτιόταν πολύ σε ποια εποχή έζησαν και το τι νόμοι υπήρχαν.

Κάτι άλλο που συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη της αρχαίας Ελλάδας, ήταν ο ρόλος των γυναικών. Η γυναίκες είχαν ορισμένα δικαιώματα τα, οποία βοηθούσαν στην καλύτερη διαχείριση μέσα στο σπίτι. Ουσιαστικά εξαιτίας ότι γνώριζαν καλύτερα τις ανάγκες του σπιτιού τους, μπορούσαν και έκαναν καλύτερο micromanagement. Αυτόματα αυτό συνέβαλε στην ορθότερη διαχείριση, όχι μόνο χρηματική για το εκάστοτε σπίτι, αλλά και διαχείριση χαρακτήρων. Ας μην ξεχνάμε ότι σχεδόν το κάθε σπίτι που ήταν σε λίγο καλύτερη οικονομική κατάσταση είχε και σκλάβους, οι οποίοι έκαναν διάφορες δουλειές.

Ένα άλλο γεγονός που συνέβαλλε σε όλη αυτή την οικονομική ανάπτυξη, ήταν η ναυτιλία. Σε αντίθεση με τον ινδικό και τον κινέζικο πολιτισμό, η αρχαία Ελλάδα όπως και η αρχαία Αίγυπτος, εκτός από την αγροτική υπόσταση, ανέπτυξαν και το εμπόριο μέσω της θαλάσσης. Εξαιτίας ότι περιβάλλονται από θάλασσα, οι πολιτισμοί αυτοί μπορούσαν όχι μόνο να έρθουν και με περισσότερο κόσμο σε επαφή, αλλά να παρέχουν και περισσότερα αγαθά, όπως φύκια και ψάρια πέρα από τα τοπικά αγαθά που είχαν. Κατά γενικό κανόνα όλα τα ελληνιστικά χρόνια, η αρχαία Ελλάδα ήταν σύμμαχοι όχι μόνο στρατιωτικοί αλλά και εμπορικοί με τους Αιγύπτιους. Κρατώντας ουδέτερη στάση στα πολιτικά ζητήματα της Αιγύπτου, στις

δύσκολες εποχές απέκρουαν μαζί τους αντίστοιχα μεγάλους κατακτητές όπως για παράδειγμα τους Πέρσες.

Το βασικό γνώρισμα της Αρχαίας Ελλάδας, ήταν ο αποικιοκρατικός χαρακτήρας που είχε, γιατί έτσι ο κάθε βασιλιάς έδειχνε την δύναμή του, ο έλεγχος του εμπορείου στην μεσόγειο και οι καλές σχέσεις που φρόντιζαν να έχουν με τις υπόλοιπες εμπορικές δυνάμεις, για τα καλύτερα εμπορικά δικαιώματα.

Βιβλιογραφία:

Robert Guisepi (1998), <http://history-world.org/greece%20economy.htm>

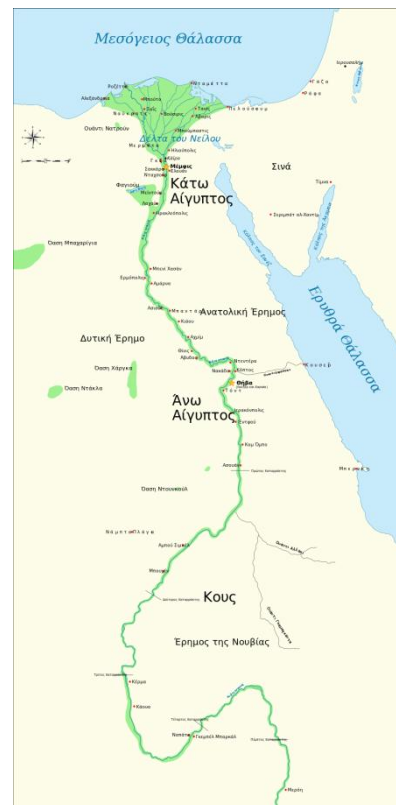
K.E. Carr (2016), <http://quatr.us/greeks/economy/> [Αύγουστος 2016]

Πηγή εικόνας:

<http://www.greek-oliveoil.net/greek-history.htm>

1.2 Αρχαία Αίγυπτος

Στο τότε γνωστό κόσμο, η αρχαία Αίγυπτος συμμετείχε και αυτή ενεργά στην ανάπτυξη της οικονομικής σκέψης. Σε αυτή τη μακροχρόνια ύπαρξη της Αιγύπτου υπήρξαν στιγμές αίγλης αλλά και στιγμές καταποντισμού. Η αρχή της ύπαρξης της αρχαίας Αιγύπτου ήταν ο ποταμός Νείλος και η κοινή θρησκεία που είχαν. Η οικονομία της βασιζόταν στο ποταμό, ο οποίος όταν ξεφούσκωνε κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, η γη που άφηνε, ήταν αρκετά εύφορη ώστε να καλλιεργηθεί και να παράγει τα απαραίτητα προϊόντα. Επίσης ο ποταμός Νείλος λατρευόταν ως θεός, διότι είναι ο μοναδικός ποταμός που ήξεραν, όπου η ροή του ήταν από τον Νότο προς το Βορρά.

«Ο ποταμός Νείλος και τα δύο βασίλεια»

Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ancient_Egypt_map-en.svg

Η οργανωμένη ζωή όμως ξεκίνησε στην Αίγυπτο με λίγο διαφορετικό τρόπο. Αυτό που ένωσε τις τότε φυλές, σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, ήταν η

θρησκεία τους. Τα πρώτα χρόνια, η αρχαία Αίγυπτος χωριζόταν σε 2 μεγάλα βασίλεια. Το βόρειο και το νότιο. Ο κάθε Φαραώ θεωρούταν ως απεσταλμένος των θεών. Αυτό δημιουργούσε αυτόματα το διαχωρισμό μίας οικογενείας ή μίας ομάδας ανθρώπων από τον υπόλοιπο κόσμο, δημιουργώντας έτσι δυναστείες. Το γεγονός αυτό, και η εξουσία που τους έδιναν λόγο θεϊκής προέλευσης δημιούργησε ένα αυστηρό απολυταρχικό σύστημα. Η διαχείριση των οικονομικών γινόταν από τους Φαραώ και τους συμβούλους του. Ο χρυσός και τα πολύτιμα μέταλλα που είχαν τα ορυχεία στους πρόποδες του όρους Σινά ήταν αποκλειστικά στην διαχείριση των Φαραώ. Παρόλα αυτά, εξαιτίας των μεγαλοπρεπών και τεράστιων έργων που ήθελαν να κάνουν, δημιουργήθηκαν οι πρώτες κατασκευαστικές εταιρείες, οι οποίες αναλάμβαναν να χτίσουν αυτά τα έργα. Κατά την 5^η και 6^η περίοδο, η εξουσία των Φαραώ είχε φτάσει στο ανώτερο επίπεδο. Μετά την 6^η περίοδο, άρχισαν να χάνουν την εξουσία τους, και να δυναμώνονται οι επαρχιακές οικογένειες. Βασικό ρόλο σε αυτό έπαιξε για ακόμη μία φορά η θρησκεία στη, την οποία την χρησιμοποίησαν για να κρατάνε ενωμένο το λαό τους. Σταδιακά χρόνια με τα χρόνια η Αίγυπτος έπαψε να ασπάζεται τον απολυταρχισμό, και ξεκίνησε να μπαίνει σε ένα πιο φεουδαρχικό σύστημα. Μέχρι που επήλθε η διάσπαση. Μετά από πολλές αναταραχές η Βόρειος και Νότιος Αίγυπτος, ήταν και πάλι ενωμένη. Στην επανένωση της Αιγύπτου, είχαμε ραγδαία ανάπτυξη του εμπορείου.

Η Αίγυπτος είχε κάνει συμμαχίες όχι μόνο στρατιωτικές αλλά και εμπορικές με τους Αρχαίους Έλληνες, Σικελούς, Σαρδόνιους και Φιλισταίους. Ο πλούτος της Αιγύπτου είχε ξεφύγει μιας και η επεκτατική πολιτική τόσο και πριν, όσο και μετά την ένωση του βορρά και του νότου απέφερε τεράστια έσοδα. Εξαιτίας του όγκου της αυτοκρατορίας της Αιγύπτου, είχε πολλές αναταράξεις από τις φατρίες, οι οποίες αποζητούσαν την απελευθέρωση τους. Ακόμα και σε εκείνα τα χρόνια, η θρησκεία ήταν αυτή που έπαιξε σημαντικό ρόλο. Οι χρόνιες αναταράξεις, αποδυνάμωσαν την οικονομία της Αιγύπτου με αποτέλεσμα να καταχτηθούν εν τέλει από τους Πέρσες. Αυτό άλλαξε όταν ο Μέγας Αλέξανδρος, κατέκτησε την Περσία, και μετά το θάνατό του, ανέλαβε ο Στρατηγός Πτολεμαίος, ο οποίος αυτοανακηρύχθηκε Φαραώ ξεκινώντας έτσι καινούρια δυναστεία. Στα επόμενα χρόνια, έχοντας αναπτύξει την γνώση της σε πολλά πράγματα λόγω των πολλών διαφορετικών λαών που έχουν

περάσει από την Αίγυπτο, κατάφερε να κυριαρχήσει και να ελέγχει το εμπόριο σε όλη την Μεσόγειο. Το τέλος της Αιγύπτου ήρθε όταν ο Πτολεμαίος ο ΙΔ', κάλεσε τους Ρωμαίους για να τον βοηθήσουν στην επανάκτηση του θρόνου, με αποτέλεσμα η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία να εξαπλωθεί και στα εδάφη της Αιγύπτου. Παρά τις προσπάθειες της Αιγύπτου να ελέγξει την κατάσταση, δεν τα καταφέρνει και τελειώνει έτσι η ύπαρξη της. Η αρχαία Αίγυπτος υπήρξε βασικός κρίκος στην ανάπτυξη όλων των αρχαίων πολιτισμών στην Μεσόγειο. Η προηγμένη ναυτιλία και η πρόσβασή της σε περιοχές όπως στην Μεσοποταμία της έδινε την δυνατότητα να έχει πρόσβαση σε πολύτιμα αγαθά όπως ελεφαντόδοντο, πολύτιμα μέταλλα και πετράδια. Η αγοραπωλησία των συγκεκριμένων αγαθών, έδωσαν τεράστιο πλούτο στην αρχαία Αίγυπτο.

Η αρχαία Αίγυπτος είχε πάρα πολλές δυναστείες η οποία κάθε δυναστεία επέβαλε τον δικό της νόμο. Αυτό που κρατούσε σε ισορροπία τον κόσμο της αρχαίας Αιγύπτου ήταν η θρησκεία τους, η οποία τους κράταγε ενωμένους. Αν και υπήρξε τεράστια δύναμη οικονομική, οι πολιτικές διαφορές που είχε το βόρειο και το νότιο βασίλειο, την οδήγησαν σε χρόνιους πολέμους και στην σταδιακή της παρακμή. Ακόμη το γεγονός ότι οι Φαραώ αυτοαποκαλούσαν τον εαυτό τους απεσταλμένο από τον θεό, προκαλούσαν μεγάλη συσσώρευση του πλούτου πάνω τους δημιουργώντας έτσι μεγάλα κενά στην οικονομία. Ειδικά όταν πέθαινε κάποιος Φαραώ έπαιρνε όλο το πλούτο που είχε μαζί του. Οι πολιτικές και θρησκευτικές εξελίξεις, και τα σκαμπανεβάσματα που είχε από τα βασίλεια επηρέασαν το κόσμο και τον έκανε να στραφεί προς το εμπόριο όλο και περισσότερο, δίχως όμως αυτό να μπορέσουν να δυναμώσουν ουσιαστικά την Αίγυπτο. Όλα αυτά οδήγησαν στο αποτέλεσμα η αρχαία Αίγυπτος να καταληφθεί από τους ρωμαίους και να τελειώσει η μεγαλοπρεπής δυναστεία των Αιγύπτων.

Βιβλιογραφία:

Αρθρογράφος Άγνωστος, <http://www.reshafim.org.il/ad/egypt/economy/>

James, T.H., (1979), *An Introduction to Ancient Egypt*, British Museum Publications: London

Alfred C., (1961), *The Egyptians*, Thames and Hudson:London

Πηγή Εικόνας:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ancient_Egypt_map-en.svg

1.3 Αρχαία Κίνα

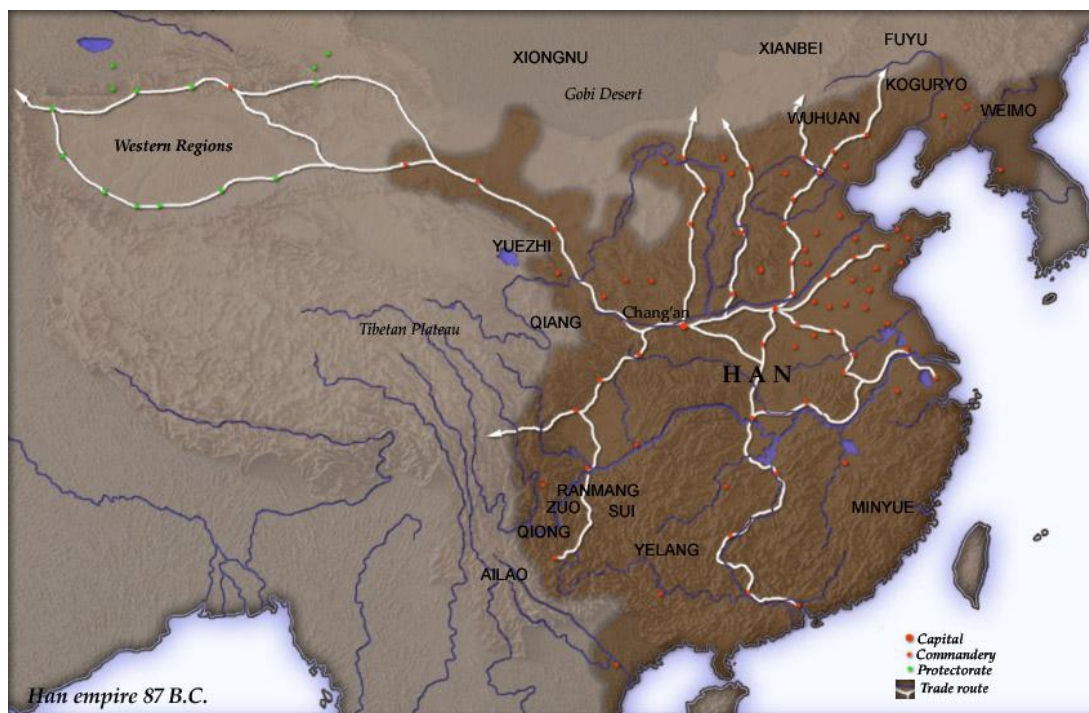
Ο κινέζικος αρχαίος πολιτισμός, ήταν ένας πολύ μεγάλος πολιτισμός, αλλά πολυτάραχος. Ξεκίνησε ως νομαδικός πληθυσμός στα παλαιολιθικά χρόνια, και με την πάροδο των ετών εξελίχτηκε σε οργανωμένες κοινωνίες. Η αρχαία Κίνα, ήταν χωρισμένη σε 2 βασικά κομμάτια. Όπως και στην αρχαία Αίγυπτο, η Κίνα ήταν χωρισμένη σε βόρειο και νότιο μέρος. Αυτό δημιούργησε αρκετές διαφορές και στο εμπόριο της, και στα υλικά και αντικείμενα που εμπορεύονταν ακόμη και στον τρόπο διατροφής, το οποίο επηρέαζε και αυτό τα εμπορεύματα που διαπραγματεύονταν.

Όπως προανέφερα, στην Κίνα υπήρξαν πολλές αναταραχές. Ήταν ένας λαός ο οποίος έκανε πάρα πολλούς πολέμους, για να αλλάξει η εκάστοτε δυναστεία που κυβερνούσε. Ακόμη η Κίνα απαρτιζόταν από πολλά βασίλεια τα οποία όλα τους ήθελαν την εξουσία. Ένας από τους βασικούς λόγους που γινόντουσαν οι πόλεμοι αυτοί, ήταν επειδή είχαν πρόσβαση σε πολύτιμα μέταλλα, την κυριαρχία στο εμπόριο, και την εξουσία στα υπόλοιπα βασίλεια.

Η βασική παραγωγή των κινέζων ήταν τα αγροτικά προϊόντα. Στο βόρειο μέρος επικρατούσε το σιτάρι ως βασικό αγαθό παραγωγής των αγροτών, ενώ στον νότο επικρατούσε το ρύζι. Παράλληλα οι αγρότες, είχαν στην κατοχή τους πρόβατα, αγελάδες και κατσίκες για την προσωπική τους χρήση. Παρόλο που υπαγόντουσαν στο εκάστοτε βασίλειο, οι κάθε οικογένεια λειτουργούσε για το δικό της καλό. Φρόντιζε τον εαυτό της με τα αγροτικά προϊόντα που παρήγαγε. Παράλληλα οι πιο εύποροι, λόγιοι αριστοκράτες και βασιλείς, πέρα από τις αγροτικές δουλείες, είχαν και διαγωνισμούς στο κυνήγι για να τραφούν, αλλά κυρίως για εξάσκηση εν καιρώ πολέμου.

Τα μέταλλα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Κίνας. Τα βουνά της Κίνας τα οποία ήταν πάρα πολλά παρείχαν άφθονο σίδηρο. Ο χαλκός από την άλλη

ήταν πολύ πιο σπάνιος. Στο σίδηρο είχαν πρόσβαση σχεδόν όλος ο κόσμος. Εξαιτίας της τεράστιας παραγωγής του, η τιμή του ήταν εξαιρετικά χαμηλή. Λόγο λοιπόν του σιδήρου είχαμε τεράστια αγροτική ανάπτυξη. Ο χαλκός ήταν πιο ακριβό υλικό και πιο δυσεύρετο, στο οποίο είχαν πρόσβαση οι αριστοκράτες της εποχής, και η χρήση του ήταν για όπλα και πανοπλίες καθώς και για διακόσμηση στα σπίτια.

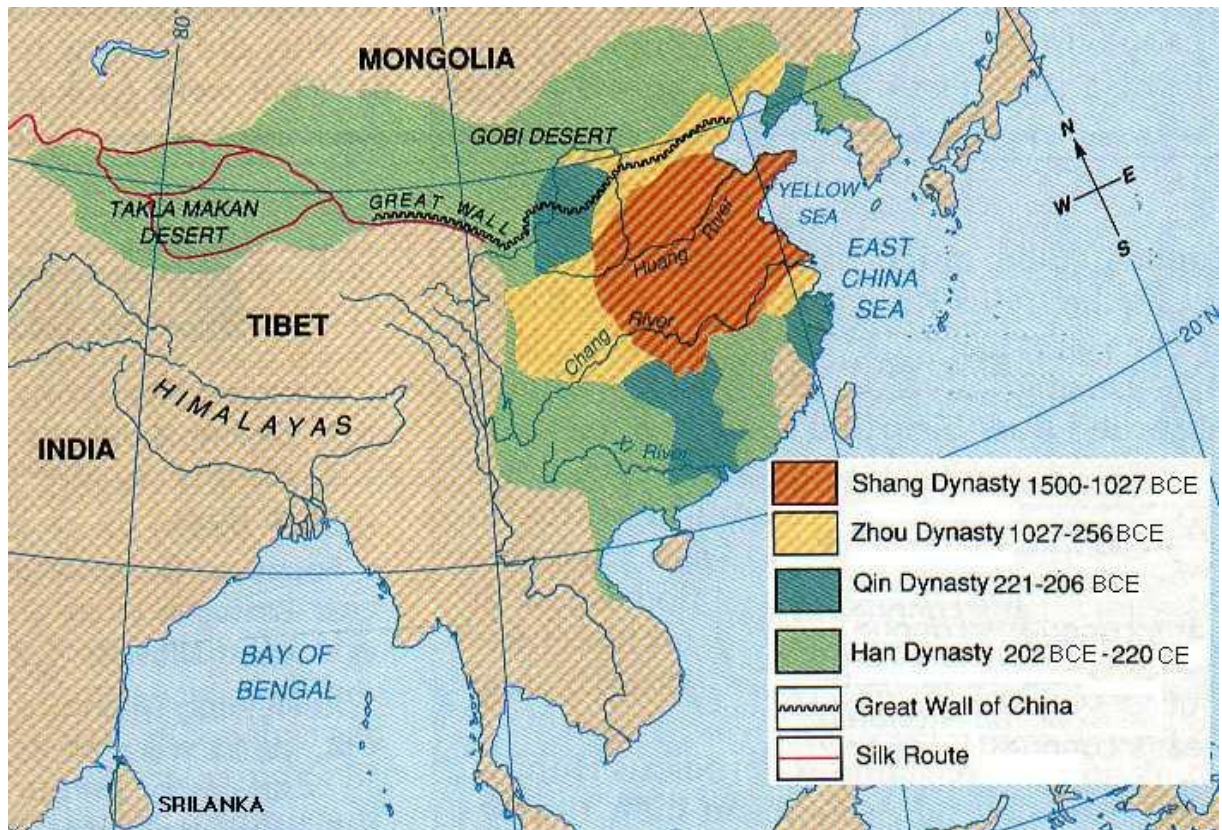
« Η αυτοκρατορία του Χαν και οι πρωτεύουσες που είχε »

Πηγή: Yuninjie (2004), https://en.wikipedia.org/wiki/87_BC

Μετά το 1600 π.Χ. υπήρξε μία άνθηση και στην γεωργία και κτηνοτροφία, αλλά και στο εμπόριο. Η ανακάλυψη του ορείχαλκου βοήθησε στην κατασκευή γεωργικών εργαλείων καθώς και στην κατασκευή όπλων. Η κατασκευή γεωργικών εργαλείων βοήθησαν στην δημιουργία της προδρομικής άρδευσης. Η χρήση των ζώων στην γεωργία αυξάνει τον όγκο της παραγωγής. Ο τεράστιος όγκος της παραγωγής οδηγεί στην δημιουργία εμπορείου με την Ινδία και με νομάδες και ημινομαδικές φυλές στα βόρεια και στα δυτικά της Κίνας δηλαδή στην Σιβηρία. Η χρήση των μετάλλων πάντα έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην εκάστοτε κινεζική

δυναστεία. Οι διαρκείς πόλεμοι είχαν τεράστιο ρόλο στην ανάπτυξη της βιοτεχνίας επεξεργασίας του μετάλλου. Ο κινέζικος πολιτισμός, χάρης της μόνιμης εξέλιξης του μετάλλου κατάφερε και ανακάλυψε το ασάλι περίπου μια χιλιετία νωρίτερα.

Στα μετέπειτα χρόνια η ανάπτυξη του πολιτισμού έχει φτάσει στο καλύτερο σημείο της. Παρόλο που η εποχή αυτή έχει την ονομασία, η εποχή των αντιμαχόμενων βασιλέων ή αλλιώς Τσανγκό, στα βασίλεια που έμειναν υπήρξε τρομερή ανάπτυξη. Το κάθε βασίλειο φημίζονταν για κάποια προϊόντα. Υπήρχαν βασίλεια τα οποία βάσισαν την οικονομία τους στο εμπόριο των προϊόντων στα οποία ήταν γνωστά στον υπόλοιπο κόσμο. Άλλα βασίλεια είχαν πολλές ιδιωτικές εταιρείες εξόρυξης μετάλλων, ενώ υπήρχαν και βασίλεια τα οποία απαρτιζόταν καθαρά από την αγροτική τους παραγωγή. Το πρόβλημα, όλων αυτών των βασιλείων σε αυτή την περίοδο, ήταν ένα διαφορετικού τύπου πληθωρισμός που είχε δημιουργηθεί. Για όλους υπήρχε μια φορολογία επί της σοδιάς. Ακόμη οι άνθρωποι που ζούσαν στα αστικά κέντρα ήταν περίπου 10,000 σε σχέση με τον μέσω όρο του τότε κόσμου που ήταν κάπου στους 3.000. Τέλος ο τρόπος φορολόγησης άλλαξε και αντί να είναι επί του κοινωνικού συνόλου, έγινε ανά πρόσωπο. Τα οικονομικά προβλήματα δεν ήταν μόνο αυτά. Κάθε ομάδα ανθρώπων, είχε διαφορετικό νομισματικό σύστημα και διαφορετικό τρόπο μέτρησης. Επιπλέον τα πολλά τελωνιακά κέντρα δυσκόλευαν την μεγιστοποίηση της παραγωγής για τους αγρότες της μικρής και μεσαίας τάξης.

«Οι δυναστείες τις Κίνας και οι χρονολογικοί περίοδοι που υπήρξαν»

Πηγή: <http://worldcoincatalog.com/AC/C1/China/AncientChina/AncientChina.htm>

Το αποτέλεσμα του αρχαίου κινέζικου πολιτισμού, ήταν διφορούμενο. Είχε τεράστια εξέλιξη σε αγροτικά, βιοτεχνικά, βιομηχανικά και πολεμικά προϊόντα, αλλά είχε μόνιμα πολιτικά προβλήματα, που δημιουργούσαν πολλές φορές πληθωρικές τάσεις στην οικονομία με αποτέλεσμα να έχει πολλά σκαμπανεβάσματα. Το βασικό γνώρισμα στον κινέζικο πολιτισμό, ήταν η ύπαρξη των δυναστειών και η εξουσία η οποία κατείχαν. Νομικά τότε όλα άνηκαν στον αυτοκράτορα της εκάστοτε περιόδου. Ότι βρισκόταν μέσα στα σύνορα της Αυτοκρατορίας τη Κίνας ήταν στα χέρια του αυτοκράτορα. Αυτό δημιούργησε πολλούς πολέμους από την μία μεριά, αλλά και μεγάλη ανάπτυξη στα βασικά αγαθά.

Βιβλιογραφία:

Cheng, Linsun (2009). Berkshire Encyclopedia of China. Great Barrington, Mass.: Berkshire Pub

<http://www.chinaknowledge.de/History/history.htm>

Πηγές Εικόνων:

<http://worldcoincatalog.com/AC/C1/China/AncientChina/AncientChina.htm>

Yuninjie (2004), https://en.wikipedia.org/wiki/87_BC

1.4 Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία ξεκίνησε να υπάρχει περίπου το 753 π.Χ. και η ύπαρξή της ήταν μέχρι το 395 μ.Χ. , όπου τότε έγινε ο διασπασμός της σε Δυτική και Ανατολική αυτοκρατορία. Βασικό πλεονέκτημα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ήταν το γεγονός, ότι οι γειτονικοί λαοί προερχόντουσαν από μια σειρά πολέμων, όπου ήταν κατεστραμμένοι οικονομικά και η δύναμη τους ήταν εξασθενημένη. Είναι γεγονός ότι η Ρωμαίοι κατάφεραν και κατέκτησαν το μεγαλύτερο μέρος του τότε γνωστού κόσμου σε λιγότερο από 100 χρόνια. Τα ρωμαϊκά χρόνια χωρίζονται σε 3 μεγάλες περιόδους. Από το 753 π.Χ. έως το 509 π.Χ. έχουμε το πρώτο ρωμαϊκό βασίλειο. Από το 509 π.Χ. έως το 27 π.Χ. έχουμε την Ρωμαϊκή Δημοκρατία και τέλος από το 27 π.Χ. έως το 476 μ.Χ. έχουμε την ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

«Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία το 117 π.Χ.»

Πηγή: <http://www.sliderbase.com/spitem-546-4.html>

Η κάθε περίοδος, από την οπτική γωνία της εξέλιξης της οικονομίας δεν είχε τεράστιες διαφορές. Κοινό γνώρισμα ήταν, ότι για όποια δουλειά ήταν να κάνει ένας ελεύθερος Ρωμαίος, την έκανε σκλάβος. Πιο συγκεκριμένα, μόνο η μικρή τάξη των ελεύθερων ρωμαίων δεν είχε δούλους ή μεγάλο μέγεθος σκλάβων για την προσωπική τους εξυπηρέτηση. Παρόλα αυτά όλοι οι ελεύθεροι ρωμαίοι είχαν το δικαίωμα στην χρήση των λουτρών, την παρουσία τους στις μονομαχίες και στα υπερθεάματα που ετοίμαζαν οι αυτοκράτορες όπως επίσης και στα κοινά της Ρώμης. Η διαφορά σε όλες αυτές τις περιόδους ήταν στο που γινόταν η αξιοποίηση του πλούτου.

Ο πλούτος της Ρώμης, ήταν κυρίως λάφυρα πολέμου τα οποία το μεγαλύτερο μέρος άνηκε στον Ρωμαϊκό λαό μέσω της συγκλήτου έχοντας αποδώσει

πρώτα ένα μέρος στον ρωμαϊκό στρατό που πολέμησε για να εφαρμόσει την επεκτατική πολιτική που είχε η αρχαία ρώμη, η αξιοποίηση των φυσικών πόρων των κατεκτημένων περιοχών με την χρήση των σκλάβων και τέλος η φορολογία που είχαν επιβάλει να πληρώνουν σε κάθε κατακτημένο που πολλές φορές ήταν βαριά. Αυτό εξαρτιόταν με τις ανάγκες που είχε η Ρώμη δηλαδή αν ήταν σε κατάσταση επεκτατικής πολιτικής ή όχι.

Αυτά που έκαναν την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, τεράστια δύναμη ήταν πολλά χαρακτηριστικά. Μερικά από αυτά, ήταν η ναυτιλία τους, οι μεγάλοι δρόμοι οι οποίοι παρείχαν ασφάλεια στην Ρώμη από εισβολές και η αξιοποίηση των λαών που είχαν κατακτήσει, είτε με καλό, είτε με κακό τρόπο.

Μετά την κατάκτηση των πρώτων ελληνικών πόλεων, η ρωμαϊκή αυτοκρατορία κατακτήθηκε πολιτισμικά από τους Έλληνες. Φιλόσοφοι, μαθηματικοί, γλύπτες και πολλοί άλλοι άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών, έζησαν στις αυλές των ρωμαίων διδάσκοντας όλες τις αρετές που είχαν. Επειδή υπήρχαν αυτοί οι άνθρωποι στους πλούσιους ρωμαίους, μπόρεσαν με τις διδαχές τους να του περάσουν και έναν πιο επιχειρηματικό τρόπο σκέψης.

Τα μαθηματικά, η γεωμετρία και η χρήση των μονάδων, τους έδωσαν την δυνατότητα να αναβαθμίσουν το εμπόριο τους. Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία, επειδή ήταν τόσο μεγάλη σε όγκο και μέγεθος, είχε πολυπολιτισμικό χαρακτήρα. Διάφορες τεχνογνωσίες, και διάφοροι τρόποι σκέψεων, ήθη και έθιμα, κατάφεραν και αναβάθμισαν το βιοτικό και ποιοτικό επίπεδο στις μεγάλες πόλεις. Οι ρωμαϊκή οικονομία ήταν βασισμένη στην αγροτική παραγωγή λόγω της τεράστιας γης που κατείχε, όπως και της τεράστιας παρουσίας εργατικού δυναμικού μέσω των σκλάβων. Ακόμη στα Ρωμαϊκά χρόνια υπήρχε ελεύθερη διακίνηση προϊόντων δυναμώνοντας έτσι την οικονομική δύναμη σε σχέση με τους υπόλοιπους λαούς.

Η κατασκευή μεγάλων δρόμων οδήγησε την Ρώμη στην ισχυροποίηση της άμυνας της, από την άλλη μεριά δεν ήταν κατάλληλα φτιαγμένοι για εμπόριο μέσω ξηράς. Το δυνατό της σημείο ήταν ότι βρεχόταν από παντού με θάλασσα. Η αλιεία και το εμπόριο στην μεσόγειο είχε γίνει ακόμη ένα άλλο κυρίαρχο χαρακτηριστικό της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Η συνάρτηση κόστους για το εμπόριο μέσω ξηράς και

μέσω θαλάσσης ήταν περίπου εξήντα προς ένα, δηλαδή το εμπόριο μέσω ξηράς ήταν 60 φορές πιο ακριβό σε σχέση με τον εμπόριο στην θάλασσα. Επιπλέον υπήρχε χαμηλή τιμή στην εισαγωγή σιτηρών και άλλων βασικών αγαθών από τις κατεκτημένες πόλεις με αποτέλεσμα οι μικροπαραγωγοί στην Ρώμη να μην μπορούν να ανταγωνιστούν τους πλούσιους γαιοκτήμονες.

«Οι Ρωμαϊκοί εμπορικοί και ναυτικοί δρόμοι»

Πηγή: <http://www.diercke.com/kartenansicht.xtp?artId=978-3-14-100790-9&seite=29&id=17455&kartennr=3>

Η βιοτεχνία της Ρώμης ήταν λιγότερο ανεπτυγμένη σε σχέση με τη αγροτική της παραγωγή. Παρόλα αυτά, οι μεγάλες τις επιχειρήσεις ήταν αυτές που παρήγαγαν πολύτιμες πέτρες. Οι λίγο μικρότερες βιοτεχνίες απασχολούσαν μερικές δεκάδες άτομα. Πιθανότατα μερικά μικρά εργοστάσια παραγωγή τούβλων που είχαν μεγάλη χρησιμότητα στην κατασκευή οικοδομημάτων, απασχολούσαν μερικές εκατοντάδες άτομα.

«Το σύμβολο της Ρωμαϊκής Δημοκρατία»

Πηγή: <http://keywordsuggest.org/537802-spqr-seal.html>

Ειδικότερα, ο πλούτος της Ρώμης, βοήθησε αρκετά τον κόσμο της Ρώμης. Από την σύγκλητο της κατά την διάρκεια της ρωμαϊκής δημοκρατίας, έγιναν πάρα πολλά έργα για την ποιοτική ζωή των ελεύθερων Ρωμαίων. Δημόσια λουτρά, χώροι αναψυχής, χώροι λατρείας και τέλος από τα μεγαλύτερα έργα, το Κολοσσαίο.

Στα χρόνια όπου η Ρώμη κυβερνούταν από τους συγκλητικούς, ήταν έμμεσα η μεγάλη αίγλη της ρωμαϊκής οικονομίας. Οι συγκλητικοί ήταν εκλεγμένοι ρωμαίοι από τον ελεύθερο Ρωμαϊκό λαό, και συνήθως ήταν άτομα πολύ μορφωμένα ή άτομα τα οποία είχαν δοξάσει την Ρώμη σε μάχες. Οι περισσότεροι συγκλητικοί είχαν στα σπίτια τους έλληνες και αιγύπτιους δασκάλους αναβαθμίζοντας έτσι το επίπεδο γνώσεων τους. Πρέπει να τονιστεί πως οι αρχαίοι Έλληνες και αρχαίοι Αιγύπτιοι ήταν αρκετά φιλοσοφημένοι και μορφωμένοι σε σχέση με τον τότε υπόλοιπο γνωστό κόσμο, κάνοντας τους έτσι χρήσιμους στην διαχείριση των οικονομικών του εκάστοτε αριστοκράτη Ρωμαίου

Την εποχή της ρωμαϊκής δημοκρατίας, οι περιοχές που ήταν κατεκτημένες, ήταν μοιρασμένες στους συγκλητικούς, και σε κάποιους κυβερνήτες που είχαν την αποδοχή της Ρώμης αλλά και του λαού. Κάθε κυβερνήτης, διοικούσε με τον δικό του τρόπο την κάθε περιοχή. Ο εκτιμώμενος πληθυσμός για την αυτοκρατορία της Ρώμης ήταν περίπου 50.000.000 με 90.000.000. Η φορολογία και το πόσο αυστηρά

θα ήταν τα μέτρα της παρουσίας του στρατού στην κάθε περιοχή, ήταν καθαρά θέμα των ανθρώπων που κυβερνούσαν. Σκοπός τους ήταν να έχουν υποταγμένο το λαό, χωρίς όμως να τον εξοργίζει και να τον παροτρύνει στο να ανασυνταχτούν και να δημιουργήσουν εξεγέρσεις. Πολλές φορές αφήναν τους ίδιους τους κυβερνήτες η βασιλιάδες στην κάθε περιοχή, για να κρατούν τους τόνους χαμηλά.

Σε μεταγενέστερη φάση, όπου περάσαμε στην Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, όλο και λιγότερες αρμοδιότητες είχε η σύγκλητος της αρχαίας Ρώμης. Αυτό προκάλούσε μεγάλη δυσαρέσκεια στο ρωμαϊκό λαό, όπως και στην σύγκλητο, γιατί δημιουργούσε προβλήματα στην οικονομία. Οι συγκλητικοί είχαν πρόβλημα γιατί, έχαναν εξουσία και χρήματα και ο απλός λαός γιατί έβλεπε τις τιμές να ανεβαίνουν, όχι μόνο στα εισακτέα προϊόντα όπως το σιτάρι, αλλά και στην πώληση των σκλάβων. Αυτό ανάγκαζε τους ρωμαίους να καταφύγουν σε αμειβόμενη εργασία για να μπορέσουν να συντηρηθούν ή και πολλές φορές στον αντιπραγματισμό.

Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία είχε και προηγμένο νομισματικό σύστημα. Νόμισμά τους ήταν τα ασσάρια και τα δηνάρια. Τα ασσάρια ήταν χάλκινα και τα δηνάρια ασημένια και η αξία τους καθοριζόταν από την αξία του μετάλλου που ήταν το κάθε νόμισμα. Παρόλα αυτά, τα ασσάρια είχαν μικρότερο βάρος από την αντίστοιχη αξία του χαλκού που διαπραγματευόταν στην κεντρική αγορά εκείνη την περίοδο, με αποτέλεσμα να έχει δημιουργηθεί υπερτίμηση τους.

Εν κατακλείδι, η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία είχε οικονομική άνθηση στην περίοδο της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας, επειδή ο πλούτος και η εξουσία ήταν διανεμημένη σε πολλά άτομα. Η επεκτατική της πολιτική, έδωσε αφθονία σε φυσικούς πόρους όπως και σε εργατικό δυναμικό, με αποτέλεσμα η πώληση των αγαθών στο ελεύθερο εμπόριο που είχε, να είναι σε πολύ χαμηλές τιμές. Η παροχή πρώτων αγαθών και υλών σε χαμηλή τιμή, την βοήθησε ώστε να μην έχει μεγάλα προβλήματα με τον πληθυσμό που είχε κατακτήσει. Ακόμη της έδωσε την δυνατότητα να μπορέσουν να υπάρξουν επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους στον δευτερογενή τομέα, δίνοντας έτσι την δυνατότητα στο να κάνουν μεγάλα έργα και δυνατές κατασκευές, που βοηθούσαν στην βελτιστοποίηση της ποιότητας ζωής στην τότε εποχή.

Βιβλιογραφία:

Greene, K (1986), The archeology of the Roman economy. Great Britain: University of California press, Berkley and Boston

Duncan-jones, R (1982), The economy of the Roman empire. Cambridge: Cambridge university press

Πηγές Εικόνων:

<http://www.sliderbase.com/spitem-546-4.html>

<http://www.diercke.com/kartenansicht.xtp?artId=978-3-14-100790-9&seite=29&id=17455&kartennr=3>

<http://keywordsuggest.org/537802-spqr-seal.html>

1.5 Αυτοκρατορία των Σελευκιδών

Η αυτοκρατορία των Σελευκιδών ήταν ακόμη μία μεγάλη αυτοκρατορία στα αρχαία χρόνια. Τα κύρια εδάφη της ήταν από την μικρά Ασία έως και τα σύνορα της Ινδίας. Η κυριαρχία της ήταν από το 312 π.Χ. έως και το 63 π.Χ. Σε αυτά τα χρόνια πρέπει να τονιστεί πως είχαν σημαντικό ρόλο στην οικονομία και στον τρόπο που διεξήχθη το εμπόριο στα αρχαία χρόνια μιας και ήταν από τις λίγες αυτοκρατορίες οι οποίες είχαν πάρα πολύ μεγάλη έκταση σε ξηρά. Αυτό τους ανάγκαζε να τροποποιήσουν όχι μόνο το εμπόριο τους, αλλά και τις κοινωνίες τις ίδιες.

«Χάρτη της Αυτοκρατορίας των Σελευκιδών»

Πηγή: <https://www.stormfront.org/forum/t941244/>, Created by Ian Mladjov

Η παραγωγή τους ήταν κατά βάση αγροτική στο μεγαλύτερο μέρος της αυτοκρατορίας, με την ύπαρξη μερικών ορυχείων για την αναζήτηση πολύτιμων λίθων. Στην αυτοκρατορία αυτή δεν είχε αναπτύξει τόσο πολύ την βιοτεχνία και την

βιομηχανία της. Οι βιοτεχνίες και βιομηχανίες της, υπήρχαν μόνο σε τοπικό επίπεδο για την κάλυψη των ανάλογων αναγκών τις εκάστοτε περιοχής. Οι Σελευκίδες όπως προαναφέρθηκα είχαν τεράστιες εκτάσεις εδάφους, πόσο μάλλον σε μία περιοχή η οποία οι οποία ήταν πολυπολιτισμική. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα από τις γλώσσες τις οποίες ομιλούσαν. Κατά κύριο λόγο οι γλώσσες που είχαν ήταν τα αρχαία ελληνικά, περσικά και αρχαία αραμαϊκά. Κάθε περιοχή είχε τα δικά της ήθη και έθιμα και επίσης την δικιά της μικροοικονομία.

Το εμπόριο της, είχε 2 ταχύτητες. Στα παράλια τις Μικρά Ασίας διαπραγματευόντουσαν ελαιόλαδο και σταφύλια μέσω της θαλάσσης, οι οποίοι μπορούσαν και εύρισκαν τα πλοία σε πάρα πολύ καλή τιμή για την μεταφορά των αγαθών. Από την άλλη μεριά πηγαίνοντας προς την ανατολή το εμπόριο τους ήταν σε τοπικό επίπεδο. Οι πόλεις και τα χωριά τροφοδοτούσαν με τα τοπικά προϊόντα η μία την άλλη. Η διεξαγωγή μεγάλων εμπορικών ταξιδιών μέσω ξηράς δεν ήταν εφικτή, για τον λόγο ότι δεν μπορούσαν να συντηρήσουν τα προϊόντα.

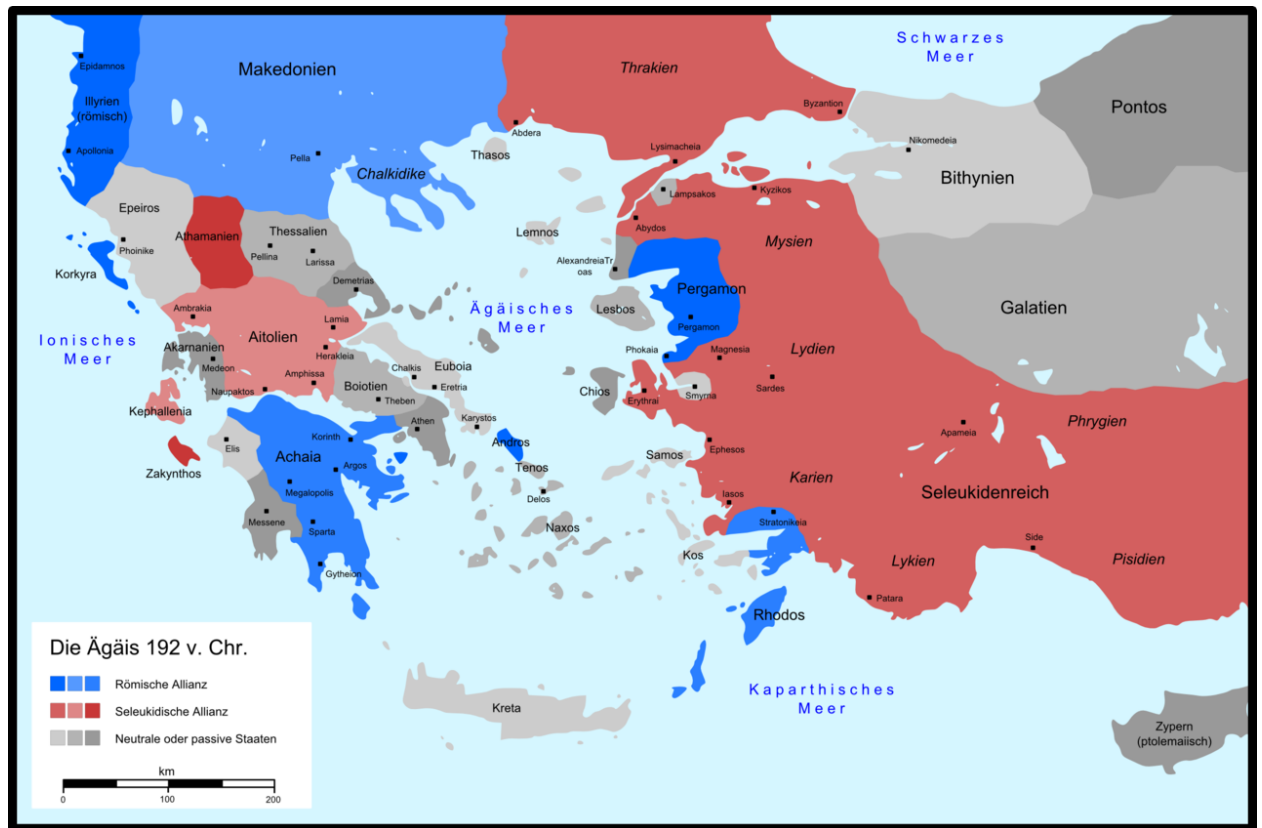
Ακόμη, η κάθε περιοχή είχε αναπτύξει τον δικό της τρόπο παραγωγής. Στα παράλια τις Μικρά Ασίας βασιζόντουσαν στο εμπόριο καθαρά για την τροφοδοσία πρώτων υλών και προϊόντων. Στα μέσα τις αυτοκρατορίας βασιζόντουσαν καθαρά στα τοπικά προϊόντα ενώ στην Μεσοποταμία είχαν αναπτύξει την αγροτική παραγωγή μέσω των υπογείων ποταμών στον Τίγρη και τον Ευφράτη όπως επίσης και το εμπόριο που είχε μέσω της Ινδίας.

Οι Σελευκίδες σαν αυτοκρατορία, είχαν ιδιαίτερη διαχείριση στα οικονομικά τους και πολύ σωστή φορολόγηση για την τότε εποχή. Βασίστηκαν στην αστική ανάπτυξη και στην δημιουργία νέων πόλεων. Η κάθε πόλη είχε έναν τοπικό κυβερνήτη και ήταν ανεξάρτητη στρατιωτικά και νομοθετικά. Ο κάθε κυβερνήτης έπαιρνε εντολές και έδινε κατευθείαν αναφορά στο βασιλιά για το πώς θα πάρει τους φόρους όπως και στην απόδοση τους. Σκοπός του εκάστοτε βασιλιά ήταν να παίρνει όσα περισσότερα χρήματα γινόταν χωρίς όμως να βλάπτει την οικονομία και την κοινωνία. Ο βασικός στόχος ήταν να καταφέρει η κάθε να αποπληρώνει το στρατό που ήταν μισθοφορικός.

Οι φορολογία ήταν ανάλογη με την παραγωγή που είχε η κάθε περιοχή όπως επίσης ανάλογη με το μέρος που απευθυνόταν. Για παράδειγμα στην Μεσοποταμία ήταν διαφορετική η φορολόγηση, εξαιτίας ότι είχε τεράστια παραγωγή λόγω των ποταμών. Σε αντίθεση μία πόλη που είχε πάρα πολύ καιρό ξηρασία είχε μικρότερη φορολόγηση. Επιπλέον οι βασιλιάδες έδιναν πολλές φορές φοροαπαλλαγή είτε γιατί είχε δεχτεί μεγάλη καταστροφή η πόλη, είτε για να γίνει κάποια μεγάλη ετήσια γιορτή χωρίς να υπάρχουν οικονομικά προβλήματα, είτε γιατί εξυπηρετούσε πολιτικούς σκοπούς.

Οι Σελευκίδες αποζητούσαν την εξουσία στο Αιγαίο πέλαγος. Για αυτό είχαν συνάψει εμπορικές και πολεμικές συμμαχίες με του κατοίκους της Αρχαίας Ελλάδας, και πιο συγκεκριμένα με τους Μακεδόνες και τους λαούς που επηρέαζαν. Το μεγάλο πρόβλημα που είχαν με την εξουσία στο Αιγαίο ήταν με το βασίλειο που ήταν βασιλιάς ο Πτολεμαίος. Εξουσιάζοντας το Αιγαίο, σημαίνει παραπάνω χρήματα για το βασίλειο των Σελευκιδών μέσω των ναύλων που πλήρωναν τα καράβια για την μεταφορά των προϊόντων. Η εμπόλεμη κατάσταση έληξε όταν η κόρη του βασιλιά των Σελευκιδών Κλεοπάτρα Σύρα, παντρεύτηκε τον βασιλιά της Πολεμικής Αιγύπτου.

Οι αποδυναμωμένοι Σελευκίδες, δέχτηκαν επίθεση από τους Ρωμαίους, κατόπιν βοήθειας που ζήτησαν οι Μακεδόνες, νιώθοντας προδομένοι και θέλοντας την εξουσία στο Αιγαίο. Το βασικό πρόβλημα και για τους Μακεδόνες και για τους Σελευκίδες ήταν πως η Ρώμη είχε ήδη κατακτήσει ένα τεράστιο μέρος του τότε γνωστού κόσμου. Ακόμη οι Σελευκίδες είχαν μεγάλα έξοδα στην συντήρηση του στρατού, λόγω της μεγάλης έκτασης που είχαν να προστατέψουν. Τα χρόνια στα οποία οι Ρωμαίοι και οι Σελευκίδες μονομαχούσαν ήταν αντίστοιχα με τα ψυχροπολεμικά χρόνια μεταξύ Ρωσίας και Αμερικής. Ρωμαίοι και Σελευκίδες αναζητούσαν συμμάχους πρώτα για την οικονομική ενίσχυση και δεύτερον για την πολεμική ενίσχυση. Παρακάτω βλέπουμε έναν χάρτη ο οποίος δείχνει τους συμμάχους των Ρωμαίων και τους συμμάχους των Σελευκιδών.

«Στο χάρτη βλέπουμε τους συμμάχους των Σελευκιδών και τους συμμάχους των Ρωμαίων.»

Πηγή:

https://en.wikipedia.org/wiki/Roman%E2%80%93Seleucid_War#/media/File:Aegean_Sea_192_BC.png

Η αυτοκρατορία αυτή τελείωσε το 64 π.Χ. μετά από την κατάκτησή της από τους Ρωμαίους. Οι Σελευκίδες ήταν ο συνδετικός κρίκος της ανατολής και της δύσης για πολλά χρόνια. Όντας απόγονοι των αρχαίων ελλήνων, είχαν το ελληνικό στοιχείο στην οργάνωσή τους και στην οικονομία τους. Αυτό βοήθησε πάρα πολύ στην ανάπτυξη του εμπορείου, όχι για τρόφιμα αλλά για υλικά αγαθά όπως πολύτιμες πέτρες, μέταλλα και διάφορα αγαθά τα οποία ερχόντουσαν από την ανατολή. Το νομισματικό τους σύστημα και η μακροοικονομική βλέψη που είχαν οι αυτοκράτορες, τους βοήθησε στην ανάπτυξη των υποβιβασμένων πόλεων. Τέλος η προσπάθειά τους να ελέγξουν το Αιγαίο, δημιούργησε μια πρώτη ανταγωνιστικότητα ανάμεσα στους Ρωμαίους, Έλληνες, Μακεδόνες και Αιγύπτιους,

όπως επίσης και οι πρώτες δυνατές συμφωνίες μεταξύ των λαών για την καλύτερη ανταλλαγή αγαθών.

Βιβλιογραφία:

Συγγραφέας και έτος άγνωστο, <http://www.iranicaonline.org/articles/seleucid-economy>

G. G. Aperghis (2004), *The Seleukid Royal Economy. The Finances and Financial Administration of the Seleukid Empire*, Cambridge

Πηγές Εικόνων:

<https://www.stormfront.org/forum/t941244/>, **Created by Ian Mladjov**

https://en.wikipedia.org/wiki/Roman%E2%80%93Seleucid_War#/media/File:Aegean_Sea_192_BC.png

2.1 Η Εξέλιξη της Ιστορίας και η Διάσπαση

Ξεκινώντας με την λέξη διάσπαση, αναφέρομαι στην Ρωμαϊκή διάσπαση σε ανατολική και δυτική αυτοκρατορία. Όταν πέθανε ο Θεοδόσιος ο πρώτος, είχε χωρίσει στην διαθήκη του, την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία στα δύο. Την ανατολική μεριά την διοίκησε ο μεγαλύτερος του γιος ο Αρκάδιος, ενώ το δυτικό μέρος ο μικρότερος του γιος ο Ονώριος.

«Ο διασπασμός της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας»

Πηγή: <https://mind42.com/public/9f28fcb4-7b3e-48ba-84f4-3dcb70adc696>

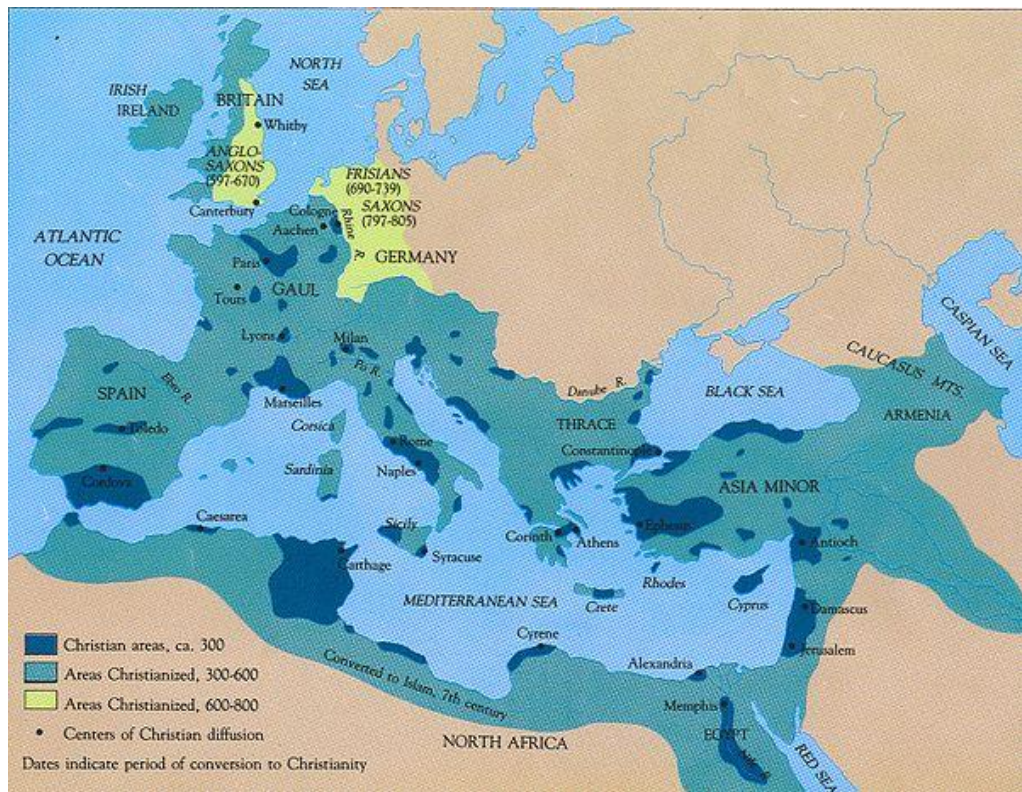
Ο πραγματικό λόγος που διασπάστηκε η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, δεν ήταν για θέμα κληρονομιάς. Εξαιτίας ότι ήταν τεράστια η έκταση της, ότι πρόβλημα υπήρχε στα άκρα της αυτοκρατορίας, καθυστέρουσε να φτάσει στα αυτιά της Ρώμης. Σε περίπτωση που ξέσπαγε κάποιος πόλεμος ή κάποια εξέγερση, από τους κατακτημένους και καταπιεσμένους λαούς, υπήρχε μεγάλη καθυστέρηση για τα νέα αυτά. Επιπλέον όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω στο κεφάλαιο «1.4» οι δρόμοι που

είχαν κατασκευάσει οι ρωμαίοι, ήταν για να μπορεί ο στρατός να καλύψει γρήγορες αποστάσεις. Όμως όταν υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση στα νέα, πάντα υπήρχε πρόβλημα στην ορθή προστασία των συνόρων.

Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία είχε αποκτήσει παντού εχθρούς, κυρίως όμως στο δυτικό της κομμάτι. Αγγλοσάξονες και Γαλάτες ήταν ο βασικός εχθρός της δυτικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Χρησιμοποίησαν τα όπλα της Ρώμης για να την καταλείψουν και να την λεηλατήσουν. Στις επιδρομές που δέχτηκε η Ρώμη τα τελευταία χρόνια πριν κατάληψη της από τους Γερμανούς, οι επιτιθέμενοι χρησιμοποίησαν τους δρόμους που είχαν φτιάξει οι Ρωμαίοι για να μπορέσουν όχι μόνο να κάνουν γρήγορες επιθέσεις, αλλά και για να τροφοδοτούν τα στρατεύματά τους. Οι μακροχρόνιοι πόλεμοι που είχαν στο εσωτερικό της Ρώμης τα προηγούμενα χρόνια, και οι μόνιμες εξεγέρσεις που υπήρχαν κατάφεραν να την κατέστρεψαν οικονομικά.

Από την άλλη μεριά όμως, το ανατολικό κομμάτι της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας έλαμψε. Με τις σωστές πολιτικές κινήσεις που έγιναν κατάφεραν και έκαναν συμμάχους, ξανά ξεκίνησε το εμπόριο μεταξύ των λαών, και έδωσε δικαιώματα διοίκησης στους αριστοκράτες της κάθε περιοχής. Σιγά σιγά και με τη διάσπαση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, φτάνουμε στο κομβικό σημείο της ίδρυσης της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η οποία άλλαξε τα πράγματα όχι μόνο σε πολιτικό, αλλά και σε οικονομικό επίπεδο.

Η πρώτη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η αλλιώς η ανατολική ρωμαϊκή αυτοκρατορία, ήταν πάρα πολύ επηρεασμένοι από την χριστιανική θρησκεία. Πρέπει να επισημάνουμε πως το 313 μ.Χ. είχε υπογραφεί το διάταγμα των Μεδιολάνων, το οποίο δεν οριστικοποιούσε την Χριστιανική θρησκεία ως επίσημη θρησκεία του κράτους, αλλά αναγνωρίστηκε ως θρησκεία και επιτρεπόταν η λατρεία της σε θρησκευτικούς χώρους. Συνεπώς έγινε μία πρώτη προσπάθεια να σταματήσουν οι διωγμοί για να σταματήσει αυτό ο διχασμός που υπήρχε μεταξύ του κόσμου.

«Περιοχές οι οποίες εκχριστιανίσθηκαν»

Πηγή: <http://www.vox.com/2014/8/19/5942585/40-maps-that-explain-the-roman-empire>

Στα μετέπειτα χρόνια, η χριστιανική θρησκεία έγινε επίσημη θρησκεία και του ανατολικού και του δυτικού κράτους, επηρεάζοντας έτσι ανθρώπους, συνήθειες, ήθη και έθιμα. Ακόμη και όταν καταλήφθηκε η Ρώμη, η χριστιανική θρησκεία παρέμεινε θρησκεία του κράτους, γιατί με την πάροδο των ετών είχαν επηρεαστεί και οι γύρο περιοχές. Κάθε αλλαγή που γίνεται στις συνήθειες των ανθρώπων, αλλάζει αυτόματα και η οικονομία. Για παράδειγμα αν θεωρήσουμε πως έχουμε νηστεία 40 μέρες, το εμπόριο του κρέατος, ανεξαρτήτου χρονικής περιόδου, ήταν πεσμένη ή και ανύπαρκτη.

Στα βυζαντινά χρόνια, θα εξετάσουμε το ζήτημα της οικονομίας, το πώς μεταβλήθηκε εν καιρώ ειρήνης και εν καιρώ πολέμου, και πως η θρησκεία έπαιξε το ρόλο της στα πολιτικοοικονομικά ζητήματα της εποχής, τα οποία έχουν επηρεάσει μέχρι και σήμερα την οικονομική σκέψη και αντίληψη.

Βιβλιογραφία:

Neil, C (2011), *The Fall of the Western Roman Empire*. London

Πηγές Εικόνων:

<https://mind42.com/public/9f28fcb4-7b3e-48ba-84f4-3dcb70adc696>

<http://www.vox.com/2014/8/19/5942585/40-maps-that-explain-the-roman-empire>

2.2 Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Η Ανάπτυξη

Η βυζαντινή αυτοκρατορία, άρχισε να υπάρχει από την στιγμή που ο Μέγας Κωνσταντίνος μετέφερε την πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Κωνσταντινούπολη. Ο λόγος που το έκανε αυτό, ήταν πολύ απλός. Επειδή τα σύνορα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας είχαν συρρικνωθεί, και επειδή δεν είχαν πια τις φυσικές άμυνες όπως παλιότερα συν ότι είχαν χάσει και την εξουσία πάνω στο ρωμαϊκό λαό, η καλύτερη αντιμετώπιση για αυτό το πρόβλημα ήταν η Κωνσταντινούπολη.

Η Κωνσταντινούπολη σαν τοποθεσία, είχε πάρα πολλά θετικά σε σχέση με την Ρώμη. Η Ρώμη είχε αποπνικτικά πολύ κόσμο για τα τότε δεδομένα. Εκτιμάται πως είχε ενάμιση εκατομμύριο κόσμο όσο ήταν πρωτεύουσα. Επομένως οι φυσικοί πόροι που είχε δεν μπορούσαν πια να καλύψει τις ανάγκες της. Η ιδέα να μεταφερθεί η πρωτεύουσα οδήγησε και τον πληθυσμό της Ρώμης να ακολουθήσει αυτή την αλλαγή. Επιπλέον, ο Ελλήσποντος ήταν πιο εμπορικός και πιο ασφαλής δρόμος, όπως επίσης η μόνη είσοδος για τα νερά της Μαύρης θάλασσας η οποία παρείχε εμπορεύματα από την ανατολή. Ένα άλλο θετικό που είχε σε σχέση με την Ρώμη, ήταν το γεγονός ότι ήταν πολύ καλά προστατευμένη λόγω φυσικών εμποδίων που υπήρχαν. Ήταν εάν απόρθητο φυσικό κάστρο.

«Η βυζαντινή αυτοκρατορία από το 1020 έως στα χρόνια του Ιουστινιανού»

Πηγή: <http://www.crystalinks.com/byzantine.html>

Από αμυντικής άποψης, η Ρώμη ήταν αρκετά αποδυναμωμένη. Είχε χάσει την επιβολή της στα δυτικά παρόλο που ήταν προσαρτημένοι ακόμα στην Ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Σε περίπτωση όμως επίθεσης από το Βορρά η ακόμα και στην ανατολή, ήταν πολύ δύσκολο να στείλει στρατεύματα για να ενισχύσει την αμυντική της δραστηριότητα. Η Κωνσταντινούπολη παρείχε μεγαλύτερη ευκολία σε αυτό το θέμα. Και τέλος δημιουργήθηκε συγγένεια με τα βουλγαρικά φύλλα για την εξυπηρέτηση συμφερόντων.

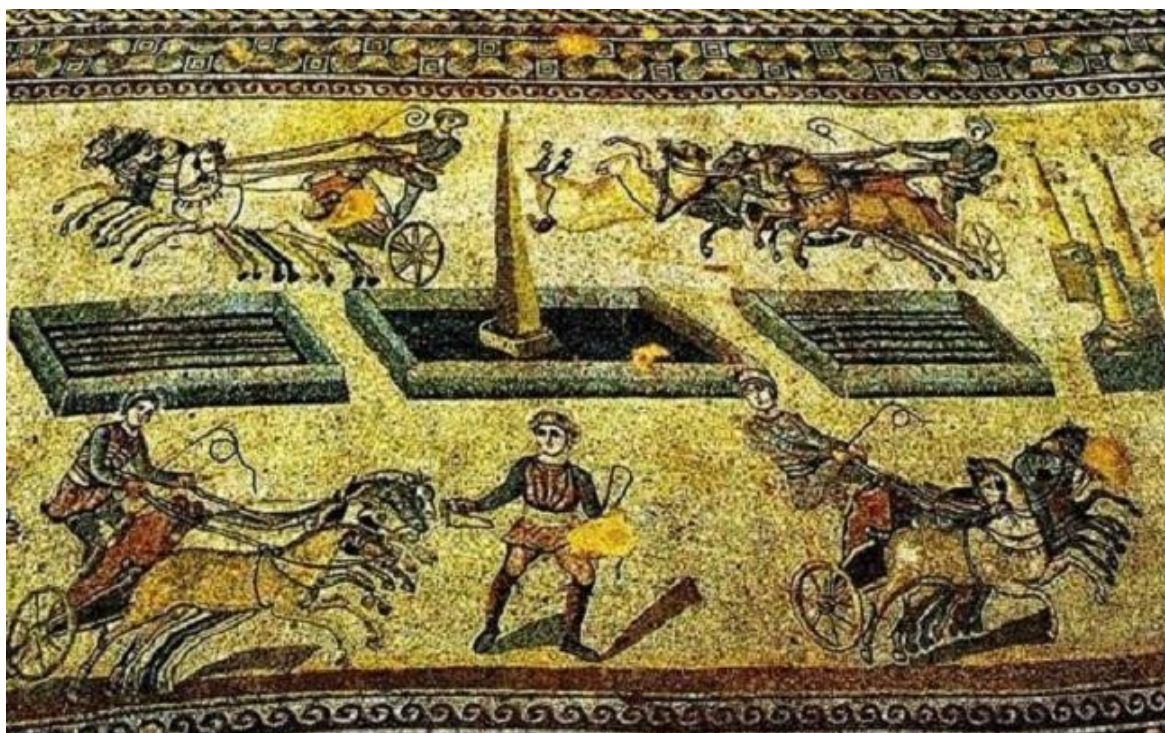
Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή του δευτέρου κεφαλαίου, το χριστιανικό θρήσκευμα ήταν κάτι περισσότερο από θρησκεία στα Βυζαντινά χρόνια. Ο βασικός ρόλος της, ήταν να κρατάει για αρχή τα πλήθη σε ηρεμία, δηλαδή να μην γίνονται συχνά εξεγέρσεις έτσι ώστε να χρειάζονται χρήματα για να τις καταποντίσουν, και μετέπειτα να συμμετέχει ενεργά στις αποφάσεις του κράτους, που σημαίνει πως είχαν πρόσβαση στα έσοδα, αλλά και συμμετοχή στα έξοδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν, πως όταν ο στρατός έλειπε σε εκστρατείες ενάντια των Αράβων, πολλές φορές έκοβαν τα χρυσά κειμήλια σε σχήμα

νομίσματος, έτσι ώστε να μπορούν να έχουν παραπάνω χρήματα για την συντήρηση και αγορά πολεμικών εφοδίων.

Η οικονομία της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ήταν το εμπόριο που διεξήγε στις συμμαχικές της δυνάμεις, οι φόροι που έπαιρνε από τα ναύλα που είχε στα λιμάνια του Ελλησπόντου στην θάλασσα του Μαρμαρά, και τα λάφυρα που έφερναν από κάθε εκστρατεία, η φορολόγηση που είχε για κάθε περιοχή και η χρήση και αξιοποίηση των φυσικών της πόρων όπως για παράδειγμα μεταλλεία και γεωργικά προϊόντα.

Η φορολόγηση στο Βυζάντιο ήταν σχεδόν άρτια για τα δεδομένα τις εποχής. Σκοπός της ήταν να προστατέψει τους πιο αδύναμους έτσι ώστε να μπορούν να εισπράττουν και από αυτούς σε βάθος χρόνου. Βασίστηκαν, λόγω περιοχής στον τρόπο, όπου οι Σελευκίδες είχαν αναπτύξει τον τρόπο φορολόγησης. Πρέπει να επισημανθεί, πως στο ανατολικό κομμάτι της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, είχαν δοθεί δικαιώματα στους Έλληνες και στους απογόνους των Ελλήνων σε διοικητικά θέματα, για την ορθότερη διακυβέρνηση των περιοχών. Επομένως και στα Βυζαντινά χρόνια δεν είχε αλλάξει κάτι. Η διαφορά ήταν πως τώρα εξυπηρετούσαν τα Βυζαντινά συμφέροντα.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών, είχαν άμεση επίδραση στην οικονομία, δυναμώνοντας έτσι τους δεσμούς που είχε το κράτος με τους υπηκόους του. Οι διάφοροι κυβερνήτες, είχαν σκοπό όχι μόνο την πληθυσμιακή και κοινωνική ανάπτυξη της εκάστοτε περιοχής που κυβερνούσαν, αλλά και την ανάπτυξη της οικονομίας της. Στα έξοδα της αυτοκρατορίας ήταν οι αγώνες που έκανε στον ιππόδρομο, όπως επίσης και όλες οι μαζώξεις που γινόντουσαν εκεί για να τηρήσουν τα έθιμα, τις παραδώσει ή και ακόμα να τους ανακοινώσουν κάποιο πολύ σημαντικό νέο.

«Βυζαντινός ιππόδρομος»

Πηγή: http://vizantinaistorika.blogspot.gr/2016/07/blog-post_12.html

Στα βυζαντινά πρότυπα οικονομικής ανάπτυξης, ήταν και η διπλωματία. Σχεδόν σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο, είχε απεσταλμένους διπλωμάτες, οι οποίοι προσπαθούσαν να εξυπηρετούν με ειρηνικά μέσα, ή και μερικές φορές την δωροδοκία να κρατούν τα σύνορα του Βυζαντίου προστατευμένα. Από την άλλη μεριά, όταν ερχόντουσαν διπλωμάτες στην Κωνσταντινούπολη, η ίδια η Κωνσταντινούπολη αναλάμβανε όλα τα έξοδα που θα έκαναν, για να δείξει εκ πρώτης όψεως την τεράστια δύναμη οικονομική και πολιτική που είχε. Επιπλέον αυτό τους εξυπηρετούσε, γιατί μπορούσαν να έχουν την δύναμη να ελέγχουν τις κινήσεις που θα έκανε ο κάθε διπλωμάτης.

Στο κομμάτι της ναυτιλίας, η Βυζαντινή αυτοκρατορία είχε μεγάλη αίγλη. Κυριαρχούσε σε όλη την μεσόγειο, και σε εμπορικό αλλά και σε πολεμικό ναυτικό. Η ύπαρξη της δυνατής ναυτιλίας ήταν λογικό, κρίνοντας ότι είχε πάρα πολλά νησιά στην κατοχή της. Το πολεμικό ναυτικό της, προστάτευε τα θαλάσσια ύδατα της αυτοκρατορίας από πειρατές και από επελάσεις που έκαναν διάφοροι κατακτητές.

Η συμβολή του ναυτικού στην οικονομία ήταν τεράστια γιατί προστάτευε τα εμπορικά καράβια σε εμπόλεμες περιόδους και σε επικίνδυνα νερά. Από την άλλη μεριά τα εμπορικά καράβια μετέφεραν πολύτιμα προϊόντα στην δύση, όπως μπαχαρικά, πολύτιμα μέταλλα και πετράδια και το βασικότερο αγαθό που έδειχνε την οικονομική και πολιτική εξουσία το μετάξι. Όλη αυτή η ανταλλαγή των εμπορευμάτων που γινόταν, συνέβαλε συσσωρευση του πλούτου στην Κωνσταντινούπολη.

«Βυζαντινή πολεμική γαλέρα, τοιχογραφία»

Πηγή: <http://www.mixanitouxronou.gr/entiposiaka-vizantina-navagia-stin-konstantinoupoli-apokaliptoun-tin-proigmeni-nafpigiki-tis-epochis-ke-tin-thalassia-pantokratoria-me-galeres-ke-istiofora/>

Η βυζαντινή αυτοκρατορία, είχε εξελίξει την κοινωνία της σε μεγαλύτερο βαθμό από τον προκάτοχό της, την Ρωμαϊκή. Η βάσεις της νομοθέτησης, έγινε από την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Όμως η Βυζαντινοί αυτοκράτορες, δημιούργησαν ένα σύστημα δικαστικό πολύ πιο ορθό για την σωστή αποκατάσταση της κοινωνίας. Αυτός που είχε το πρώτο λόγο στις δικαστικές αποφάσεις ήταν ο αυτοκράτορας. Οι δικαστικοί είχαν νομικούς συμβούλους, παρόλα αυτά οι σύμβουλοι δεν ήξεραν όλη την νομοθεσία. Για τα δεδομένα της εποχής όμως, μόνο και μόνο που

προσπαθούσαν να εφαρμόσουν το δίκαιο , ήταν ένα πολύ πρωτοποριακό βήμα. Η απόδοση της δικαιοσύνης βοηθάει πάντα την ανάπτυξη της οικονομίας. Ο λόγος είναι πολύ απλός. Με σωστή απόδοση δικαιοσύνης, μειώνονται οι κόντρες μεταξύ των κατοίκων, και δείχνουν μεγαλύτερο ζήλο για το κράτος. Από την άλλη μεριά, υπήρξαν φορές και στιγμές που μέσα στην ιστορία του Βυζαντίου, οι νόμοι ήταν αρκετά αυστηροί, με αποτέλεσμα ο κόσμος να φοβάται και απλά να κάνει την δουλεία του ήσυχος, τρέφοντας όμως με μίσος προς το κράτος.

Ένα θρησκευτικό ζήτημα το οποίο δημιούργησε πολιτικές αναταράξεις, με επίπτωση στην οικονομία ήταν οι εικονομαχία. Οι αποφάσεις που πάρθηκαν από τον εκάστοτε βασιλιά που κυβερνούσε την αυτοκρατορία για τον θέμα της λατρείας των εικόνων, δημιούργησε πάρα πολλές εξεγέρσεις. Επιπλέον έγιναν πάρα πολλοί διωγμοί σε μοναχούς και ιερείς. Πάρα πολλά μοναστήρια καταστράφηκαν ή χρησιμοποιήθηκαν για το δημόσιο συμφέρον. Ακόμη η περιουσία που είχαν τα μοναστήρια, πέρασαν στα χέρια του κράτους αυξάνοντας από την μία την περιουσία του κράτους, εξαгриώνοντας από την άλλη το πλήθος δημιουργώντας έτσι πολλά προβλήματα στην παραγωγή.

Τέλος στην μεγάλη οικονομική αίγλη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, έπαιξαν ρόλο οι Βάραγγοι. Οι Βάραγγοι ήταν ένας λαός, ο οποίος είχε καταγωγή από τα μέρη των Βίκινγκς. Ουσιαστικά είναι τα μεταναστευτικά φύλλα των Βίκινγκς που ταξίδεψαν στην ανατολή, και προσαρτήθηκαν ως μισθοφόροι στην Βυζαντινή αυτοκρατορία. Οι Βάραγγοι, ήταν κατά βάση πολεμιστές και έμποροι, με τεράστια δραστηριότητα, δυναμώνοντάς έτσι την σχέση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, με τις γύρο αυτοκρατορίες και αυξάνοντας τον πλούτο.

«Η εμπορική δραστηριότητα των Βάραγγων»

Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Varangian_routes.png

Βιβλιογραφία:

Grierson, P (1999). *Byzantine Coinage*, Dumbarton Oaks.

Esler, P. F. (2000). "Constantine and the Empire". *The Early Christian World*. Routledge

Norwich, J.J. (1995). *Byzantium: The Decline and Fall*. Knopf

Πηγές Εικόνων:

<http://www.crystalinks.com/byzantine.html>

http://vizantinaistorika.blogspot.gr/2016/07/blog-post_12.html

<http://www.mixanitouxronou.gr/entiposiaka-vizantina-navagia-stin-konstantinoupoli-apokaliptoun-tin-proigmeni-nafpigiki-tis-epochis-ke-tin-thalassia-pantokratoria-me-galeres-ke-istiofora/>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Varangian_routes.png

2.3 Η παρακμή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία, ήταν εξαιρετικά δυνατή και πλούσια μέχρι το 1204, όπου έγινε η τέταρτη σταυροφορία και έπεσε στα χέρια των σταυροφόρων. Σκοπός της σταυροφορίας ήταν να πάρουν την Ιερουσαλήμ, χρησιμοποιώντας ως πέρασμα την Αίγυπτο. Παρόλα αυτά, οι σταυροφόροι επέλεξαν να κατακτήσουν την Κωνσταντινούπολη, και να δημιουργήσουν τη λεγόμενη Λατινική αυτοκρατορία.

Οι λόγος ο οποίος έγινε η επιδρομή, ήταν πάρα πολλοί. Οι σταυροφόροι, ήθελαν να αποδείξουν πως ήταν ικανοί, και με αυτό τον τρόπο ήθελαν να διεκδικήσουν μεγαλύτερο μερίδιο στα λάφυρα. Επιπλέον τους ευνοούσε το να κατακτήσουν την Κωνσταντινούπολη, διότι σε παράλληλο χρόνο και τα Ιεροσόλυμα, αλλά και στο Βυζάντιο είχαν πολιτικές αναταράξεις. Ιδιαίτερα στη Βυζαντινή αυτοκρατορία, από τον Ελλαδικό χώρο, είχαν αποστασιοποιηθεί από την αυτοκρατορία, διότι ήταν απογοητευμένοι από την δυναστεία των Αγγέλων.

Οι σταυροφόροι κατακτώντας την Κωνσταντινούπολη, μαζί με την βοήθεια των Βενετών, και δημιουργώντας την νέα αυτοκρατορία, με το όνομα λατινική αυτοκρατορία, είχαν σκοπό να ελέγξουν τα πλήθη και την εκκλησία και συνεπώς την οικονομία. Ο τρόπος που σκέφτηκαν για να το πετύχουν αυτό, ήταν να μην αλλάξουν τίποτα στα νομοθετικά διατάγματα, να συνεχιστεί η διαδικασία των αυτοκρατόρων. Η αλλαγές που έκαναν, ήταν να φέρουν δικά τους άτομα στην εξουσία, απευθείας από την Ιταλία, για να έχουν τον έλεγχο και να εξυπηρετούν τους δικούς τους σκοπούς.

Μέχρι το 1204 μ.Χ. η Πόλη είχε αναταράξεις. Η εξουσία περνούσε από τους πολίτες στους σταυροφόρους, και από τους σταυροφόρους στους πολίτες. Η εκλογή όμως Ιταλού πατριάρχη στην Κωνσταντινούπολη, εξόργισε τα πλήθη, και για τα επόμενα χρόνια υπόβοσκε ένα τεράστιο μίσος για τους καινούριους αυτοκράτορες.

«Έργο του Ντελακρουά για την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους το 1204, ζωγραφισμένος το 1840»

Για 57 χρόνια αργότερα, η αυτοκρατορία της Νίκαιας, με αυτοκράτορα τον Μιχαήλ Η΄ τον Παλαιολόγο, κατάφερε και πήρε την Κωνσταντινούπολη πίσω, κερδίζοντας τους σταυροφόρους με αιφνιδιαστική επίθεση που έκανε μέσω θαλάσσης. Οι Παλαιολόγοι, ήταν η τελευταία δυναστεία που είχε η βυζαντινή αυτοκρατορία, και έμεινα στην εξουσία έως το 1453 μ.Χ. όπου έγινε η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς.

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία, ήταν μία τεράστια αυτοκρατορία, με τεράστια οικονομική δύναμη. Μέχρι και το 1204 η αυτοκρατορία έζησε τεράστια Αίγλη και συσώρευσε τεράστιο πλούτο πάνω της. Αυτό δημιούργησε 2 μεγάλα προβλήματα. Πρώτον ήταν μία πόλη ποθητή από πολλούς γείτονες της, και δεύτερον είχε συνεχείς αναταράξεις στο εσωτερικό της, ομαδοποιώντας τους κατοίκους σε

διάφορες περιόδους όπως τότε με τους εικονολάτρεις και εικονομάχους. Πιο συγκεκριμένα, μετά το 1204 η Κωνσταντινούπολη και εννοείτε η Βυζαντινή αυτοκρατορία αποδυναμώθηκε οικονομικά. Εξαιτίας της τέταρτη Σταυροφορίας, οι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης χρησιμοποίησαν όλο το ταμείο της Πόλης για να καταφέρουν να αμυνθούν απέναντι στους σταυροφόρους. Επιπλέον όσες φορές οι σταυροφόροι, κατέκτησαν την Βυζαντινή αυτοκρατορία, κατακρεούργησαν όχι μόνο τον κόσμο, αλλά και τα ταμεία της πόλης, μεταφέροντας ένα μεγάλο μέρος του πλούτου στην Ρώμη.

Από το 1261, η προσπάθεια των παλαιολόγων, δεν ήταν επαρκείς, για τον λόγο ότι η αυτοκρατορία είχε χάσει τεράστιο μέρος από τα εδάφη της. Αυτό την οδήγησε σε έλλειψη οικονομικών πόρων, επομένως και σε αποδυνάμωση των στρατευμάτων του Βυζαντίου. Μετά το 1261 ο κόσμος ξεκίνησε να μεταναστεύει από την Βυζαντινή αυτοκρατορία λόγω των τεράστιων εσωτερικών προβλημάτων που είχε. Πάρα πολλοί μοναχοί και θρησκευτικοί ηγέτες είχαν εγκαταλείψει την αυτοκρατορία. Τέλος η όχι καλές σχέσεις που είχε πια το Βυζάντιο με τις δυτικές δυνάμεις, φάνηκε την στιγμή που ο Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος ζήτησε βοήθεια. Οι δυτικές δυνάμεις δεν έστειλα ποτέ καμία ενίσχυση παρά μόνον έναν καρδινάλιο για να τελέσει την τελευταία λειτουργία της Αγίας Σοφίας. Οπότε φτάνοντας στο 1453 και ερχόμενη μία οικονομική δύναμη από τα βόρεια της ανατολή, οι Οθωμανοί κατάφεραν και έδωσαν τέλος στην Βυζαντινή αυτοκρατορία. Ο οργανωτικός χαρακτήρας του Μωάμεθ Β΄, και οι γνώσεις που είχε κατάφερε και απέκοψε τις οικονομικές ενισχύσεις που θα μπορούσε η Κωνσταντινούπολη να έχει με αποτέλεσμα την πλήρη αποδυνάμωσή της.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών το ετών σε οικονομικό επίπεδο, ήταν τεράστιο. Στη Βυζαντινή αυτοκρατορία, έγινε μια συνδυαστική εξέλιξη κράτους και εκκλησίας, βοηθώντας την ανάπτυξη της οικονομίας. Οι πολιτικοί αλλά και οι θρησκευτικοί ηγέτες σε κάθε περιοχή, φρόντισαν για την ορθή ανάπτυξη της εκάστοτε περιοχής, ενδυναμώνοντας έτσι την άποψη της μακροοικονομίας. Κάθε ηγέτης δεν κοίταζε να αποσπάσει σε κοντινό μέλλον μεγαλύτερα ποσά, αλλά φρόντιζε να έχει και για το μέλλον, δημιουργώντας χρόνο με το χρόνο δυνατότερη οικονομία. Αυτό ευνόησε και στην σωστή διαχείριση του πληθυσμού και των αντιδράσεων τους, βοηθώντας

έτσι στο να μην υπάρχουν έντονες εξεγέρσεις. Αυτό ευνοούσε την οικονομία γιατί χρειαζόντουσαν λιγότερα χρήματα για την κατάπιξη τους.

Το 1453 και η άλωση της Κωνσταντινούπολης σύμφωνα με πολλούς ιστορικούς σηματοδοτεί το τέλος του μεσαίωνα και την έναρξη της αναγέννησης.

«Έργο του Jean-Joseph Benjamin-Constant, 19^{ος} αιώνας»

Βιβλιογραφία:

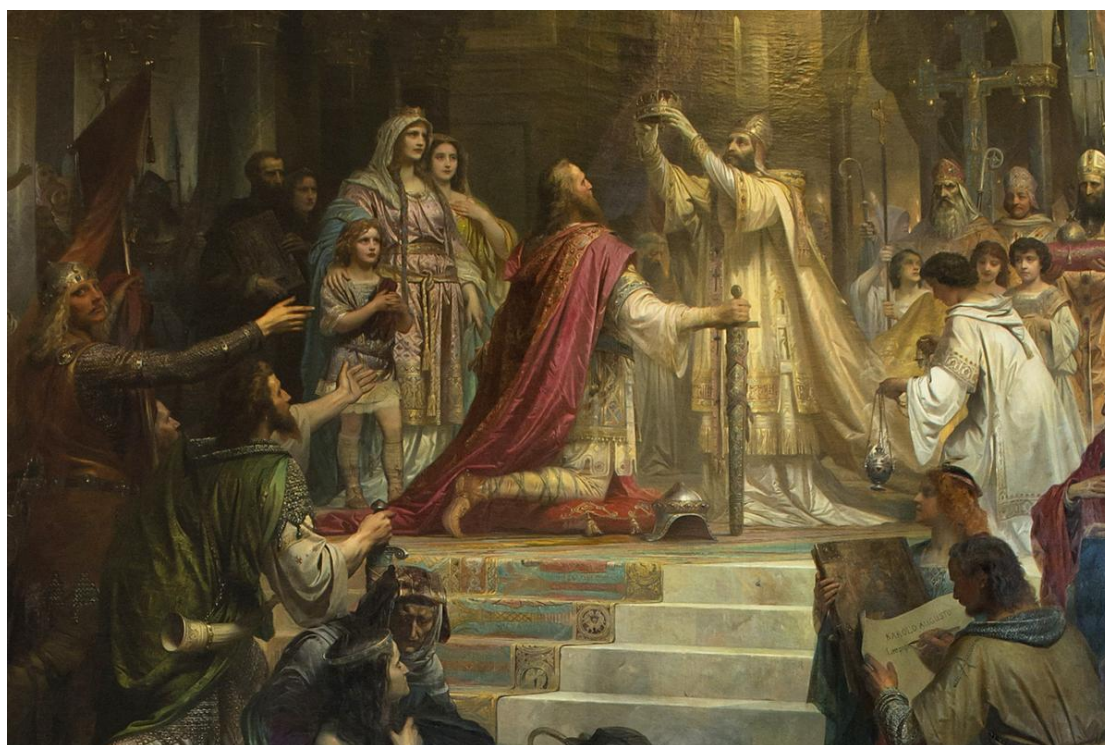
Grierson, P (1999). *Byzantine Coinage*, Dumbarton Oaks.

Esler, P. F. (2000). "Constantine and the Empire". *The Early Christian World*. Routledge

Norwich, J.J. (1995). *Byzantium: The Decline and Fall*. Knopf

3.1 Παλιός και Ώριμος Μεσαίωνας

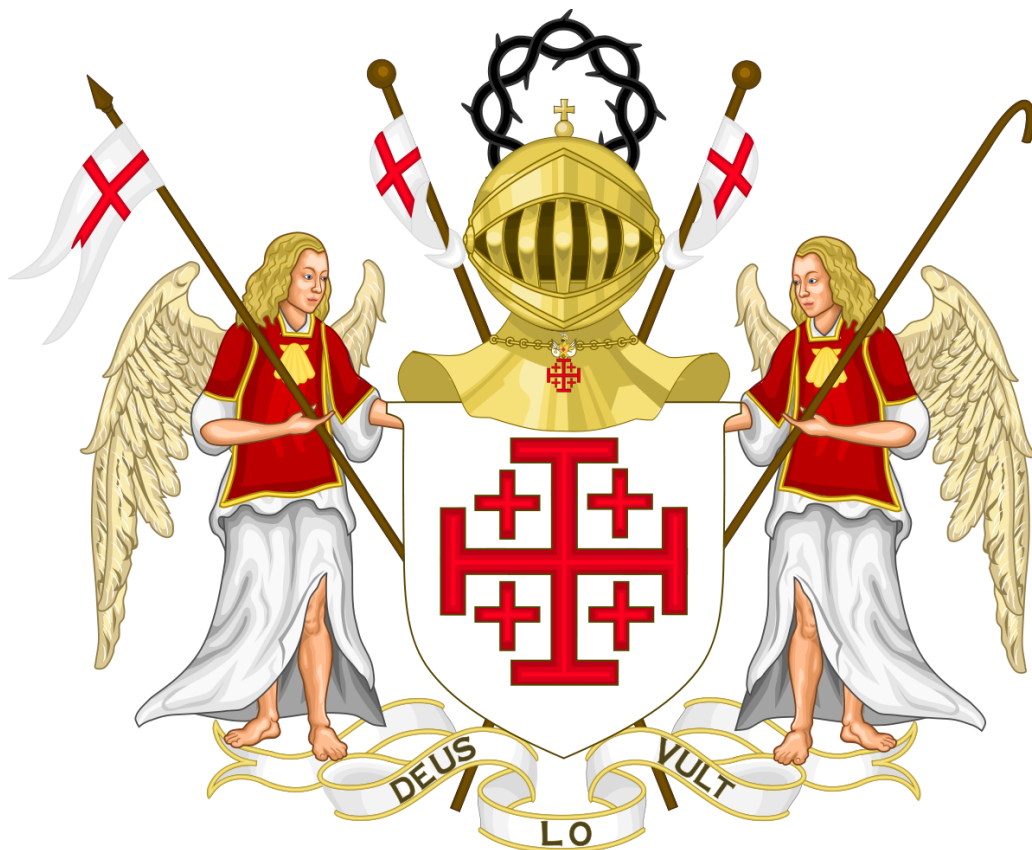
Ο μεσαίωνας, είναι η περίοδος, στην οποία έγιναν τεράστια οικονομικά επιτεύγματα, τα οποία οδήγησαν την ανθρωπότητα σε μεγάλη ακμή, και από την άλλη μεριά διάφορα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα που, μας οδήγησαν σαν ανθρώπους σε παρακμή. Στα γενικά χαρακτηριστικά του μεσαίωνα, ήταν η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, η συμμετοχή περισσότερων ανθρώπων στα οικονομικά του κάθε βασιλείου και η ανάπτυξη μίας φιλοσοφικής σκέψης, η οποία προσπαθούσε να συνδυάσει την θρησκεία με τα πανεπιστήμια της εποχής.

«Η στέψη του Καρλομάγκου, ζωγραφιά του Friedrich Kaulbach του 1861»

Ο παλιός μεσαίωνας, ήταν η μεταβατική περίοδος, στην οποία οι κοινωνίες προσπαθούσαν να προσαρμοστούν στην νέα πραγματικότητα της εποχής. Βγαίνοντας από την Αχανή Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, και μπαίνοντας σε δύο καινούρια προτεκτοράτα, όπως τη Βυζαντινή αυτοκρατορία, και την δυτική ρωμαϊκή

αυτοκρατορία, ο κόσμος ήξερε πολύ καλά πως τα πράγματα ήταν πολύ ρευστά, και από πολιτικής αλλά και από οικονομικής άποψης. Ξεκίνησε να υπάρχει ένας τρόπος σκέψης, ο οποίος δεν είχε σκοπό να αντλήσει όλους τους φυσικούς πόρους σε μικρό χρονικό διάστημα, αλλά να φροντίζει το κάθε βασίλειο για την μακροοικονομία του, και για την βιωσιμότητα του.

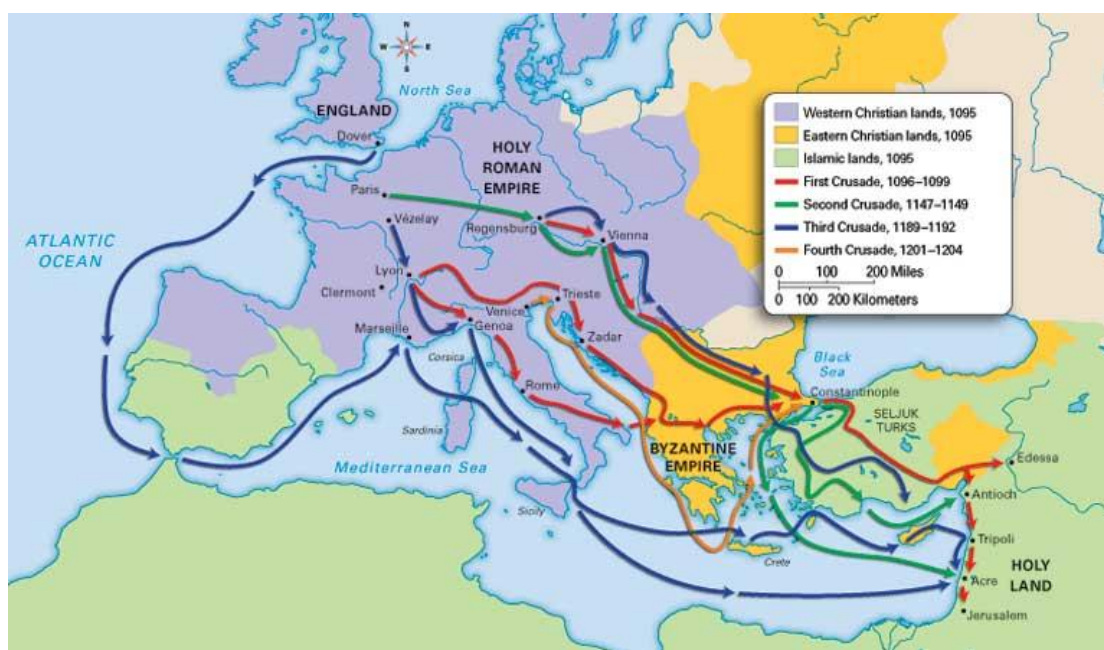
«Το σύμβολο των Ναϊτών ή αλλιώς του Τάγματος των φτωχών ιπποτών του Χριστού»

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Deus_vult#/media/File:GA_Ordre_du_Saint-S%C3%A9pulcre.svg

Σε πολιτικό επίπεδο, αποδείχτηκε πως τα πράγματα ήταν ρευστά, από την κατάλυση της δυτικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας κύριος από Γερμανούς και Φράγκους, δημιουργώντας έτσι καινούρια αυτόνομα βασίλεια. Σε θρησκευτικό επίπεδο, ο χριστιανισμός δεν έπαιξε ρόλο μόνο στην Βυζαντινή αυτοκρατορία, αλλά σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Η επήρεια που ασκούσε σε βασιλείς και σε κοινωνίες, και η τάση που είχε για να αιτιολογήσει τα πάντα, οδήγησε την

ανθρωπότητα σε διαφορετικό οικονομικό τρόπο σκέψης. Αυτό έγινε γιατί άλλαξε τις συνήθειες των ανθρώπων, και την αντίληψη τους στην συνύπαρξή τους. Αυτό φαίνεται και στα τέλη του 11^{ου} αιώνα, όπου ξεκίνησαν οι πρώτες σταυροφορίες για την ανακατάληψη των Ιεροσολύμων, έχοντας ως πολεμικό κάλεσμα από τον λαό, “Deus Vult” ή στα γαλλικά για τα γαλλόφωνα βασιλεία το “ Dieu le veut”, που σε ελληνική μετάφραση είναι το θεού θέλοντος.

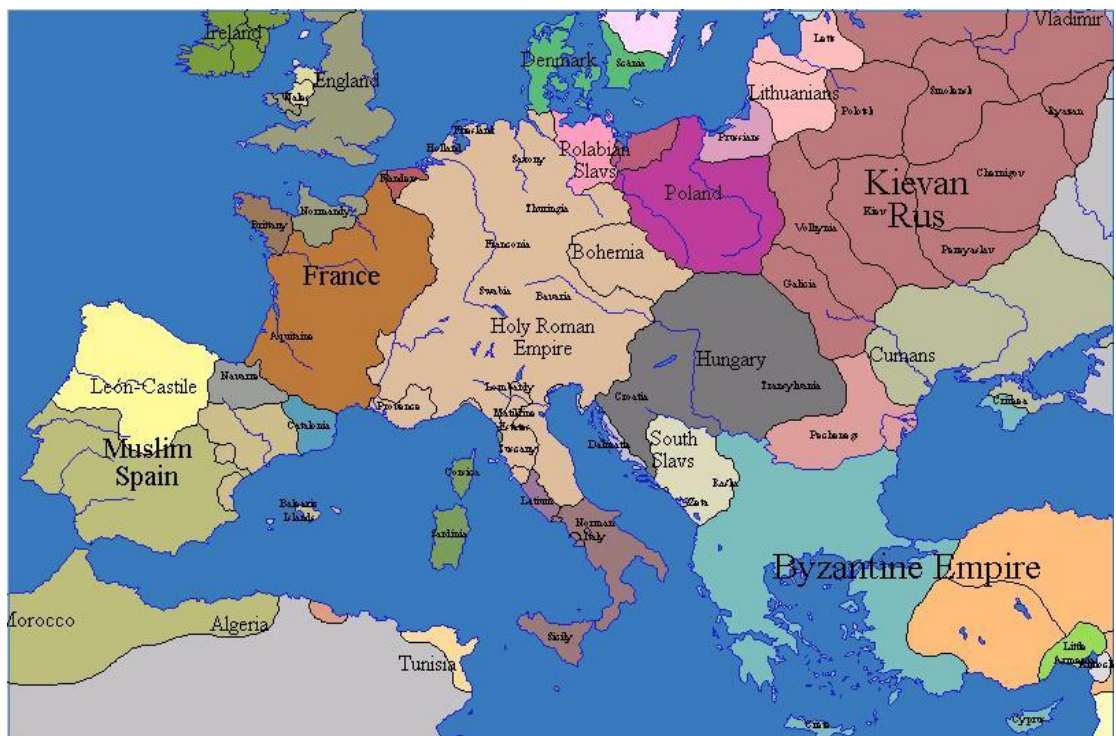
Στην πραγματικότητα σκοπός των σταυροφοριών, δεν ήταν τόσο πολύ η ανακατάληψη των Ιεροσολύμων για θρησκευτικό λόγο, αλλά κυρίως για εμπορικό. Τα Ιεροσόλυμα, ήταν ένας μεγάλος εμπορικός κόμβος μεταξύ ανατολής και δύσης. Η Ινδία και η Κίνα προμήθευαν μετάξι και μπαχαρικά τις δυτικές περιοχές, επομένως υπήρχε αυξημένη εμπορική τάση. Επιπλέον από τις κατακτήσεις που έκαναν οι σταυροφόροι, έπαιρναν πολλά λάφυρα για την εκκλησία, η οποία ουσιαστικά είχε το δικό της θρησκευτικό προτεκτοράτο.

«Χάρτης με τις σταυροφορίες και τις σημαντικότερες μάχες»

Πηγή: <http://johndavisrhs.weebly.com/europe-looks-westward.html>

Στον παλιό και στον ώριμο μεσαίωνα, δεν είχαμε μόνο έναρξη πολέμων. Η απότομη αύξηση του πληθυσμού, οδήγησε τους λαούς να εξελίσουν την γεωργία τους, και να προσπαθήσουν να κάνουν τα εδάφη τους πιο παραγωγικά. Υπήρχε αυξημένη ζήτηση σε προϊόντα, τα οποία χρειαζόντουσαν για την παραγωγή τροφίμων, όπως για παράδειγμα το σιτάρι και κριθάρι. Ακόμη, κάθε βασίλειο στο μεσαίωνα φρόντιζε να έχει αποθέματα, για ενδεχόμενη πολιορκία. Ο φεουδαρχισμός κυριαρχούσε στα χρόνια αυτά. Πάρα πολύς κόσμος υπαγόταν σε κάποιον πλούσιο για να έχουν τη σιγουριά του στρατού της περιοχής. Επιπλέον φεουδαρχικές τάσεις, είχαν και τα μοναστήρια, στα οποία πολύς κόσμος, κατά το μεσαίωνα έδινε τα κτήματά τους στα μοναστήρια, με αντάλλαγμα κάποιο άσυλο ή κάποιο συγχωροχάρτι, το οποίο θα τους εξασφάλιζε υποτίθεται κάποια θέση στην βασιλεία των ουρανών.

«Οι αυτοκρατορίες περίπου το 1100μ.Χ»

Πηγή: <http://webserver.sms.org/intranet/classes/history/worldhist/maps.htm>

Οι τοπικοί άρχοντες, υπαγόντουσαν στο βασιλιά κάθε περιοχής και εξυπηρετούσαν τα συμφέροντά τους. Σκοπός τους, ήταν να μαζεύουν τη φορολογία και να κρατούν σε τάξη το πλήθος. Από την άλλη μεριά, τα μοναστήρια υπαγόντουσαν στην εκάστοτε θρησκευτικό ηγέτη της περιοχής. Αν για παράδειγμα, ένα μοναστήρι ήταν στα κεντρικά της Ιταλίας, αυτό υπαγόταν στα παπικά κράτη. Σκοπός των μοναστηριών, ήταν να παρέχουν πνευματική φώτιση στην κοινωνία. Πολλές φορές όμως προσπαθούσαν να εξηγήσουν τα ανεξήγητα φαινόμενα της εποχής. Παρακάτω στον σύγχρονο μεσαίωνα θα δούμε η θρησκεία μετέφρασε την ασθένεια της πανώλης, και τι κοινωνικές επιπτώσεις είχε. Πρέπει να τονιστεί πως η κάθε κοινωνική μεταβολή, είχε άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία, δημιουργώντας έτσι τεράστια χάσματα του πλούτου.

Σε φορολογικό σκέλος κατά το μεσαίωνα, έγινε ένας συνδυασμός του φορολογικού συστήματος της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, της αρχαίας αιγυπτιακής και της βυζαντινής. Υπήρχαν φορές ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περιοχής, να αποδίδονται φόροι σύμφωνα με την σοδιά που είχαν. Πιθανότατα εκείνες τις περιόδους να ήταν σε εμπόλεμη κατάσταση το βασίλειο και να χρειαζόντουσαν προμήθειες για τα στρατεύματά τους. Κάποιες άλλες φορές γινόταν επιβολή φόρων ανεξαρτήτου περιοχής, παραγωγής, η κοινότητας, δυσκολεύοντας έτσι τις διάφορες περιοχές που είχαν ήδη πρόβλημα. Πιθανότατα τέτοιες περιοχές να είχαν πρόβλημα με το εμπόριο, ή να μην είχαν μεγάλη παραγωγή φυσικών πόρων. Πολλές φορές, υπήρχε πίεση για την αύξηση των πολύτιμων μετάλλων και πετρελαίων που έβγαζαν τα ορυχεία. Δηλαδή ο κάθε βασιλιάς ασκούσε πίεση στο εκάστοτε Δουκάτο που κυβερνούσε μία περιοχή για την αύξηση της παραγωγικότητας στα ορυχεία. Αυτό από την άλλη μεριά βοήθησε στην ανάπτυξη τεχνικών και μεθόδων, που βελτιστοποιούσαν την δουλειά. Αντιλαμβάνονταν πως έπρεπε να παρέχουν σε μικρό χρόνο μεγάλες ποσότητες, οπότε ο άνθρωπος οδηγήθηκε στην απόκτηση πιο εξειδικευμένων γνώσεων για τη μεγαλύτερη απόδοση.

Η εξειδίκευση που αποκτούσε ο καθένας, τουλάχιστον για την παραγωγική τάξη που απάρτιζε περίπου το 90% του τότε πληθυσμού, γινόταν από γενιά σε

γενιά. Σπάνια οι άνθρωποι αποκτούσαν κάποια μεγάλη μόνωση, πλην των ευπορών. Οι εύποροι στις κοινωνίες αυτές, είχαν πρόσβαση στην γνώση. Πολύ δε, είχαν την προσωπική τους βιβλιοθήκη και άτομα για να διδάσκουν τα παιδιά τους με τις αρχές που είχαν σαν πρότυπο εκείνη την εποχή. Επιπλέον πολλοί μορφωμένοι και πλούσιοι άνθρωποι, πήγαιναν στα μοναστήρια για να ενισχύσουν τις γνώσεις τους με τα βιβλία που είχαν μεταφερθεί από όλο το κόσμο.

« Οι εμπορικοί δρόμοι κατά το μεσαίωνα στην Ευρώπη »

Πηγή: <https://www.pinterest.com/pin/66709638205796760/>

Κάτι ακόμα που έκανε την μεγάλη διαφορά μεταξύ των μοναχών και των πλουσίων, σε σχέση με τον υπόλοιπο λαό, ήταν πως εξαιτίας αυτής της άνισης κατανομής της γης, και επειδή πολλοί πλούσιοι, απαρνιόντουσαν την περιουσία τους, έφτασαν σε ένα σημείο τα μοναστήρια να έχουν υπό την κατοχή τους τεράστιες εκτάσεις γης. Αυτό τους οδήγησε σιγά σιγά να αποκτάνε γνώσεις

διοίκησης και να δώσουν μεγάλη έμφαση στις θετικές επιστήμες, όπως μαθηματικά και χημεία.

Η παρατηρητικότητα, των λογίων εκείνης της εποχής, μας βοήθησαν να καταλάβουμε μερικά πράγματα σήμερα. Ανάλογα με την εποχή που έζησε ο κάθε άνθρωπος, δεν ήταν μόνο επηρεασμένος από τα πολιτικά ή θρησκευτικά ζητήματα. Κατά την περίοδο του ώριμου μεσαίωνα, η ανθρωπότητα έζησε σε μία περίοδο όπου ονομάστηκε μεσαιωνική θερμή περίοδος. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις εκείνης της εποχής, έδωσαν στοιχεία στους ερευνητές για το κλίμα και τον καιρό που υπήρχε εκείνα τα χρόνια. Του οδήγησε στο να κάνουν έρευνες πάνω σε παλιούς κορμούς δέντρων και σε πετρώματα και ανακάλυψαν πως για σχεδόν 2 αιώνες η θερμοκρασία ήταν πιο υψηλή, από την μέση θερμοκρασία που υπήρχε παλαιότερα και νεότερα στην ιστορία μας, με αποτέλεσμα να επηρεάζει αυτό άμεσα τις καλλιέργειες. Για αυτό το λόγο, χρειάστηκε να αναπτυχθούν, νέες μέθοδοι για την παραγωγή.

Μεταγενέστερα αυτό θα βοηθήσει αρκετά στις εξερευνήσεις που ήθελαν να κάνουν για την αναζήτηση νέων δρόμων για την Ινδία. Σε γενικές γραμμές όμως οι πρώτες 2 φάσεις του μεσαίωνα χαρακτηρίζονται από πληθυσμιακή ανάπτυξη, οικονομική ανάπτυξη, με συσσώρευση όμως εξουσίας και πλούτου σε λίγους οι οποίοι αξιοποίησαν όλη αυτή τη δύναμη που είχαν σύμφωνα με τα δικά τους συμφέροντα.

Βιβλιογραφία:

Pounds, N.J.G. (1974) *An economic history of medieval Europe*: Longman

Hodgett, G. A. (2013) *A social and economic history of medieval Europe*: Routledge

Πηγές Εικόνων:

https://en.wikipedia.org/wiki/Deus_vult#/media/File:GA_Ordre_du_Saint-S%C3%A9pulcre.svg

<http://johndavissrhs.weebly.com/europe-looks-westward.html>

<http://webserver.sms.org/intranet/classes/history/worldhist/maps.htm>

<https://www.pinterest.com/pin/66709638205796760/>

4.1 Σύγχρονος Μεσαίωνας και η έξαρση της πανώλης.

Οι τελευταίοι δύο αιώνες στα χρόνια του μεσαίωνα, χαρακτηρίζονται και ως σύγχρονος μεσαίωνας. Τα χρόνια αυτά, ήταν από τα πιο δύσκολα σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο του μεσαίωνα. Η θρησκεία, είχε ξεκινήσει τεράστιους διωγμούς σε πάρα πολύ κόσμο, οι οποίοι θεωρούντουσαν από αυτήν αιρετικοί. Οι βασιλείς, είχαν συγκεντρώσει πάρα πολύ εξουσία στα χέρια τους, με αποτέλεσμα να καταργούν νόμους και να πράττουν όπως νομίζουν αυτοί. Στην Ευρώπη επικρατούσε μία εμπόλεμη κατάσταση, με τεράστιες κόντρες και έριδες μεταξύ των βασιλείων για την εξουσία και την κατοχή των φυσικών πόρων. Τέλος σε όλα αυτά προστέθηκε, ένα από τα μεγαλύτερα δεινά στην ιστορία της ανθρωπότητας, η πανώλη ή αλλιώς ο μαύρος θάνατος.

Στον σύγχρονο μεσαίωνα, ο πληθυσμός είχε αρχίσει να δημιουργείται σε μικρό βαθμό η τάση της αστικοποίησης. Έχοντας περάσει τα δύο πρώτα στάδια του μεσαίωνα, ο κόσμος με τα ρευστά γεγονότα που υπήρχαν στην περιοχή της Ευρώπης, είχε την ανάγκη να ανήκει κάπου. Είτε έδινε την περιουσία του σε κάποιον τοπικό άρχοντα με αντάλλαγμα την προστασία του, είτε σε κάποιο μοναστήρι για ακριβώς τον ίδιο λόγο.

Οι τοπικοί άρχοντες, ανάλογα με το πόσα άτομα προστάτευαν, κέρδιζαν με αυτό τον τρόπο το κύρος τους, και έκαναν επίδειξη δύναμης ο ένας στον άλλον. Επίσης η κάθε φατρία, ανάλογα με το μέγεθός της και το επίπεδο σημαντικότητας που είχε η γη τους, ασκούσαν στον εκάστοτε βασιλέα την ανάλογη επιρροή. Κάθε τοπικός άρχοντας φρόντιζε για τον τόπο του, κοιτώντας την ανάπτυξη του. Επιπλέον μάζευε τους φόρους, για να τους αποδώσει στον αυτοκράτορα που άνηκε. Σε περιόδους σταυροφοριών, οι τοπικοί άρχοντες, που ήταν χρησμένοι ιππότες, έπρεπε να ηγηθούν των σταυροφοριών. Οι σταυροφορίες τους έδιναν πλούτη,

δόξα, ηγετικές θέσεις μέσα στα ανάκτορα, και διάφορα προνόμια για τις περιοχές, που είχαν.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό που είχαν, ήταν αυτό των γάμων από διαφορετικές πλούσιες οικογένειες. Η εξουσία της κάθε οικογένειας, φαινόταν από την περιουσία που είχε. Οι οικογένειες φρόντιζαν να κρατάνε και να διασφαλίζουν την εξουσία που είχαν στα χέρια τους, για αυτό το λόγο ένωναν τις δυνάμεις τους και τα συμφέροντά τους. Επιπλέον αυτό ευνοούσε τις εμπορικές σχέσεις που είχαν μεταξύ τους, το κάθε χωριό, η κάθε πόλη, γιατί μπορεί να διαπραγματευόντουσαν το ίδιο προϊόν σε διαφορετικές τιμές. Επομένως, έχουμε τις πρώτες ενδείξεις του ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός, βοήθησε στην ανάπτυξη της κάθε περιοχής, για τον λόγο ότι έπρεπε να υπάρχει εξέλιξη στα προϊόντα που πουλούσαν, για να μπορούν να έχουν τα προς το ζην. Τουλάχιστον, ο απλός κόσμος, ο οποίος δεν είχε μεγάλη περιουσία, πάλευε κάθε μέρα να επιβιώσει και να έχει ένα κομμάτι ψωμί να φάει.

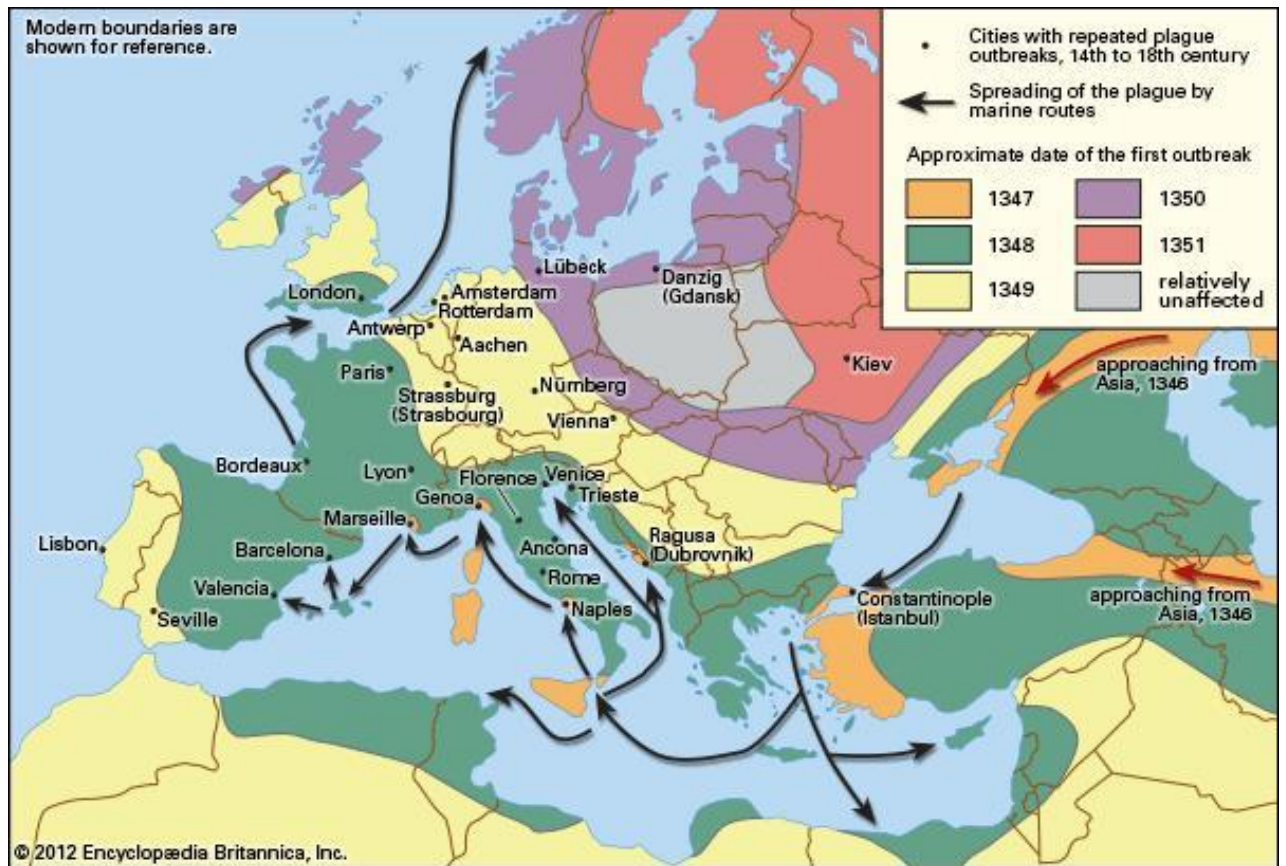
Το ψωμί, ήταν η βασική τροφή του κόσμου κατά τον μεσαίωνα. Είχαν μεγάλη παραγωγή στο σιτάρι και στο κριθάρι και ευνοούσε να στο να φτιάχνουν φαγητά από αυτά τα δύο υλικά. Επιπλέον, το κυνήγι βοήθησε στην ανάπτυξη των περιοχών, γιατί διοργάνωναν διάφορους διαγωνισμούς κυνηγιού. Εκεί οι διάφοροι πολίτες είχαν το δικαίωμα να παρακολουθούν, τους ευγενείς της ευρύτερης περιοχής να διαγωνίζονται στο κυνήγι. Στο κυνήγι επίσης φαινόταν οι πολεμικές τους ικανότητες, αποδεικνύοντας έτσι τον λόγο που συμμετείχαν στις σταυροφορίες.

Οι διαγωνισμοί όμως δεν ήταν μόνο θεσμός ο οποίος γινόταν μόνο με το κυνήγι. Υπήρχαν ετήσιοι παγκόσμιοι διαγωνισμοί, οι οποίοι είχαν πολεμικό χαρακτήρα. Στην ξιφασκία, στην κονταρομαχία και σε διάφορα άλλα πολεμικά αθλήματα. Οι ευγενείς δεν πηγαίνουν μόνοι τους. Μαζί τους είχαν και μία ομάδα ανθρώπων για την προσωπική τους φροντίδα. Αυτό σήμαινε, πως πήγαινε και άλλος κόσμος στους αγώνες αυτούς. Όλος αυτός ο κόσμος, ενίσχυε την κάθε τοπική αγορά. Στα θετικά της ενίσχυσης αυτής, ήταν ότι γινόταν μία μεγάλη ανταλλαγή εμπορευμάτων και πολιτισμών. Οπότε γινόταν μια έμμεση ανάπτυξη του κόσμου.

Κάθε πολιτισμός έφερε τα θετικά του χαρακτηριστικά, για να δείξει πόσο ανώτερος ήταν σε σχέση με τους υπόλοιπους.

Παρόλα αυτά, ο σύγχρονος μεσαίωνας είχε και τα αρνητικά του. Η πολύ συσσωρευμένη εξουσία που είχαν, και οι θρησκευτικές έριδες που υπήρχαν, οδήγησαν την ανθρωπότητα σε μεγάλες καταστροφές, πολιτισμικές και οικονομικές. Οι πολλές σταυροφορίες, και οι πολλοί εμφύλιοι κατέστρεψαν αρκετά μικρά βασίλεια τα οποία υπήρχαν. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο σε αυτές τις καταστροφές είχε και ο Χριστιανισμός, ο οποίος λίγο πολύ οδήγησε τους ανθρώπους σε αυτούς τους πολέμους και καλλιέργησε τον θρησκευτικό και φυλετικό διαχωρισμό.

Στην έξαρση της πανώλης, κοινός στο μαύρο θάνατο, δημιουργήθηκε τεράστιο θρησκευτικό ζήτημα. Η πανώλη, μία θανατηφόρα ασθένεια για την εποχή έφτασε στα ευρωπαϊκά εδάφη γύρο στα μισά του 14^{ου} αιώνα. Η πανώλη, ξεκίνησε σαν επιδημία από τους ψύλλους που ζούσαν πάνω στους ποντικούς και τις μαρμώτες στην κεντρική και δυτική Ασία. Όταν οι Μογγόλοι, βρισκόντουσαν στον γενοβέζικο εμπορικό σταθμό της Κάφας, όπου τον πολιορκούσαν. Εξαιτίας τη πανώλης που είχαν μεταφέρει μαζί τους, η επίθεση που σχεδίαζαν να κάνουν δεν έγινε τελικά. Όταν Γενοβέζικα καράβια, έφυγαν από την περιοχή αυτή και γύρισαν πίσω στην Ευρώπη, μετέφεραν μαζί τους, τους μολυσμένους ανθρώπους. Φτάνοντας στο λιμάνι, πάρα πολλοί ναύτες βγήκαν νεκροί, ή πάρα πολύ μολυσμένοι. Αυτή ήταν η αρχή της μεγάλης επιδημίας που ξέσπασε στην Ευρώπη. Στα επόμενα 7 χρόνια, η πανώλη είχε εξαπλωθεί σε όλη την Ευρώπη, σκοτώνοντας έτσι το ένα τρίτο του τότε γνωστού κόσμου.

«Χάρτης των περιοχών προσβεβλημένες από την πανώλη, (Britannica,2012)

Πηγές: <https://www.britannica.com/topic/history-of-Europe>

Ο Simon de Covino, ή αλλιώς Cοuvin, αστρονόμος της εποχής το 1350 ονόμασε την ασθένεια της πανώλης ως μαύρος θάνατος. Απέδωσε την ασθένεια αυτή στο γεγονός ότι ο Κρόνος και ο Δίας βρισκόντουσαν σε πλήρη σύνδεση. Από την άλλη οι βασιλείς και οι θρησκευτικοί άρχοντες είχαν προβληματιστεί πάρα πολύ με το θέμα της πανώλης. Οι περισσότερη από αυτούς, θεώρησαν πως ήταν η αποκάλυψη, ή μια σειρά δοκιμασιών του θεού.

Πάρα πολύς κόσμος, κατηγορήθηκε ως αιρετικοί, ενώ πολλές γυναίκες ήταν αυτές οι οποίες κατηγορήθηκαν ως μάγισσες. Η αδυναμία της θρησκείας να αποδώσει, και να τεκμηριώσει στο κόσμο ο οποίος αποζητούσε εξηγήσεις από τους μορφωμένους μοναχούς, την οδήγησε σε μεγάλους διωγμούς και στη δημιουργία βασανιστηρίων. Τα βασανιστήρια είχαν ως σκοπό την ομολογία των κατηγορουμένων για τα εγκλήματα που θεωρούσε η θρησκεία, ότι είχαν διαπράξει,

έτσι ώστε να λάβουν συγχώρεση από τους θρησκευτικούς άρχοντες και τέλος να θανατωθούν, ώστε να εξαγνιστεί η ψυχή τους. Παράλληλα, έχοντας κάνει πάρα πολλές σταυροφορίες, η θρησκεία είχε χάσει την αναγνώρισή της από τον απλό κόσμο. Η επιδημία της πανώλης, τους έδωσε την ιδέα να κατηγορήσουν τους Εβραίους. Έτσι έπλασαν την ιστορία πως οι Εβραίοι δηλητηρίαζαν τα πηγάδια για να θανατώσουν τους χριστιανούς. Το παράδοξο της υπόθεσης αυτής, ήταν πως και οι ίδιοι οι Εβραίοι ήταν μολυσμένοι από την ασθένεια της πανώλης.

Διάφοροι τοπικοί άρχοντες, είχαν τους δικούς τους τρόπους για να αντιμετωπίσουν την συγκεκριμένη ασθένεια. Κάποιοι θανάτωναν με τη φωτιά όποιον είχε προβληθεί με την ασθένεια, κάποιοι άλλοι έκτιζαν μέσα στο σπίτι τους τα άτομα τα οποία είχαν τα σημάδια της πανώλης. Χαρακτηριστικά στην περιοχή γύρο από το Μιλάνο, είχαν αναπτύξει μία καινούρια μέθοδο διαπραγμάτευσης του εμπορείου. Στην πόλη δεν έμπαινε κανένας έμπορος. Ότι εμπόρευμα χρειαζόταν η πόλη, το αφήναν από έξω, απομακρυνόταν ο έμπορος και έβγαινε κάποιος να μαζέψει το εμπόρευμα. Τέλος του αφήναν την πληρωμή και πήγαιναν οι έμποροι και την παραλάμβαναν.

« Ο θρίαμβος του Θανάτου, 1446 μ.Χ. , στο Palazzo Abatellis, Palermo»

Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Death_-_Triumph_of_Death_-_Palazzo_Abatellis_-_Palermo_-_Italy_2015.JPG

Σε γενικές γραμμές, ο σύγχρονος μεσαίωνας και η πανώλη, άλλαξαν την πραγματικότητα και τον τρόπο σκέψης του κόσμου. Σε θρησκευτικό επίπεδο αναθεωρήθηκαν πολλά πράγματα για τον κόσμο. Ο κόσμος είχε ανάγκη από ηγέτες και όχι από ανθρώπους οι οποίοι ήθελαν να έχουν συσσωρευμένο το πλούτο και την λατρεία πάνω τους. Κατάλαβαν πως οι θετικές επιστήμες δεν ήταν τόσο αντιφατικές σε αυτά που έλεγαν. Οι βασιλείς αντιμετώπισαν πολλά προβλήματα εξεγέρσεων λόγω της πανώλης. Είδαν πολλά συγγενικά πρόσωπα τους να πεθαίνουν, και πως οι εξομολογήσεις δεν βοήθαιναν πουθενά. Κατάλαβαν πως και αυτοί ήταν άνθρωποι, και πως δεν υπάρχει κάτι το διαφορετικό από τον μέσο άνθρωπο.

Επιπλέον η φτώχεια, και η πίεση των καταστάσεων, οδήγησαν τον κόσμο στην αποκέντρωση των μεγάλων πόλεων. Ο κόσμος ξανά ξεκίνησε να ασχολείται με την αγροτική ζωή. Αυτό είχε ως οικονομικό αντίκτυπο την μείωση των τιμών στα αγροτικά προϊόντα στις αστικές περιοχές, όπως επίσης μείωση των τιμών στις

υπηρεσίες που υπήρχαν στις αστικές περιοχές, για τον λόγο ότι υπήρχε όσο κόσμος χρειαζόταν για να εργαστεί με αποτέλεσμα να βγάζουν πιο γρήγορα τη δουλειά. Στις αγροτικές περιοχές επειδή χρειαζόντουσαν μεγάλη παραγωγή, εξέλιξαν τους τρόπους με τους οποίους έσπερναν, ή όργωναν. Ακόμη επειδή πολύς κόσμος στράφηκε στην αγροτική παραγωγή, τα ενοίκια που έδιναν στους ιδιοκτήτες ήταν πιο φτηνά για τον λόγο ότι υπήρχε μεγάλη ζήτηση. Δίνοντας σε χαμηλές τιμές την γη που είχαν, ήξεραν πως θα μπορέσουν να παράγουν πολύ περισσότερα γιατί θα είχαν να ξοδέψουν για να παράγουν. Τους ενδιέφερε να παίρνουν τα χρηματικά ποσά που είχαν συμφωνήσει και να συνεχίσουν να τα παίρνουν σε βάθος χρόνου.

Στις μεγάλες αστικές πόλεις, το γεγονός ότι πέθανε πολύς κόσμος από την πανώλη τους τρομοκράτησε αρκετά. Οι γιατροί κατάλαβαν πως θα πρέπει να αρχίσουν να εξετάζουν το σώμα και μετά το θάνατο του, για να ανακαλύπτονται τα αίτια και να συλλέγουν πληροφορίες.

«Απεικόνιση για τα ρούχα που φόραγαν οι γιατροί της πανώλης, καλλιτέχνης άγνωστος
,πηγή <https://wccshoeing.files.wordpress.com/2012/06/plague20doctor.jpg>»

Οι κάτοικοι των πόλεων, απέκτησαν σιγά σιγά περισσότερα χρήματα, λόγω του ότι ήρθαν σε μικρότερο αριθμό. Αυτό ευνόησε όχι μόνο την τοπική αγορά, αλλά και την παγκόσμια οικονομία, διότι μπορούσαν πιο άνετα να ανταποκριθούν και στις φορολογικές τους ικανότητες, αλλά και να δημιουργήσουν νέα πράγματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ήταν το πρώτο τυπογραφείο που δημιουργήθηκε. Αυτό συνέβη γιατί έπρεπε κάτι να κάνουν για να βελτιώσουν την ποιότητα και την ποσότητα της δουλειάς τους. Συνειδητοποιήσανε πως αναλαμβάνοντας περισσότερες δουλειές, από περισσότερα άτομα, θα κέρδιζαν πολύ περισσότερα από το να έπαιρναν λίγες δουλειές και να έπαιρναν παραπάνω χρήματα για την κάθε δουλειά.

Τέλος ο πληθυσμός της Ευρώπης είχε αυξηθεί δραματικά. Η πανώλη στα θετικά που έκανε, μείωσε τον πληθυσμό της Ευρώπης κάνοντας την βιώσιμη πάλι. Σε περίπτωση που δεν γινόταν αυτό εκείνα τα χρόνια, θα είχαμε πρόβλημα σίτισης και επιβίωσης, και θα χρειαζόταν να συμβεί κάτι διαφορετικό από την πανώλη για να μειώσουμε το πληθυσμό μας.

Εν κατακλείδι, μπήκαν οι βάσεις, για να αποκτήει ο κόσμος μία πιο οικονομική σκέψη, και όλα αυτά όχι γιατί είχε φυσική εξέλιξη η οικονομία, αλλά γιατί είχαν φυσική εξέλιξη τα πράγματα πάνω στην γη. Η πανώλη, οι πόλεμοι και η φτώχεια, άλλαξαν σε μεγάλο μέρος την ανθρωπότητα και τις συνήθειες που είχαν, αλλάζοντας έτσι τον τρόπο αντίληψης των πραγμάτων. Διαπίστωσαν πως ο δρόμος για την οικονομική ανάπτυξη, είναι καθαρά το εμπόριο και όχι οι μακροχρόνιοι πόλεμοι. Επιπλέον μπήκαν οι βάσεις για την ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και των εφευρέσεων, που στο μέλλον θα παίζουνε καθοριστικό ρόλο στα ταξίδια των αποικιοκρατών και σε μεταγενέστερο χρόνο στην βιομηχανική επανάσταση. Συνεπώς όλα αυτά βοήθησαν στην ανάπτυξη της οικονομικής σκέψης.

Βιβλιογραφία:

Byrne, J. P. (2004). *The Black Death*. London: Greenwood Publishing Group

Albrow, M. (1997). *The Global Age: State and Society Beyond Modernity*.

Stanford, CA: Stanford University Press

Πηγές Εικόνων:

<https://www.britannica.com/topic/history-of-Europe>

<https://wccshoeing.files.wordpress.com/2012/06/plague20doctor.jpg>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Death_-_Triumph_of_Death_-_Palazzo_Abatellis_-_Palermo_-_Italy_2015.JPG

5.1 Lucas Pacioli, εισαγωγή στα Διπλογραφικά Βιβλία

Το 1447 γεννήθηκε στην Τοσκάνη ο Fra Luca Bartolomeo de Pacioli. Ο Pacioli ήταν ο ιδρυτής των διπλογραφικών βιβλίων, και ο πρώτος άνθρωπος ο οποίος θέσπισε πως το Ενεργητικό πρέπει να είναι ίσο με τα ίδια κεφάλαια και τον παθητικό.

Ο Pacioli διδάχτηκε την άβακα, μαθηματικός τρόπος ο οποίος χρησιμοποιούταν από τους Ινδούς. Η μέθοδος αυτή από τον 13^ο αιώνα και μετά χρησιμοποιήθηκε πολύ από τους εμπόρους για να μπορέσουν να υπολογίζουν τα εμπορεύματα τους. Ο Pacioli ήταν μαθηματικός και δίδασκε σε διάφορες σχολές στην Ιταλία. Ήταν συνεργάτης με τον Leonardo Da Vinci και επιστημονικός συγγραφέας, αφήνοντας πίσω από το θάνατό του αρκετά σημαντικά έργα.

«Απεικόνιση του Luca Pacioli, γύρο στο 1500 μ.Χ. από τον ζωγράφο Jacopo De' Barbari, εθνικό μουσείο Capodimonte»

Με την θέσπιση των διπλογραφικών βιβλίων, δεν εφεύρε καινούρια μέθοδο, αλλά περιέγραψε την διαδικασία με την οποία οι Βενετοί έμποροι προσπαθούσαν να κρατούν τα βιβλία τους. Μέχρι και τον 16^ο αιώνα, δεν υπήρχε κανένα άλλο βιβλίο το οποίο αναφερόταν στην τήρηση των διπλογραφικών βιβλίων, κάνοντας τον έτσι τον πατέρα της λογιστικής.

Η τήρηση των διπλογραφικών βιβλίων έχει ως βασική αρχή την εξής:

Ενεργητικό = Καθαρή θέση ή ίδια κεφάλαια + παθητικό.

Ενεργητικό είναι ότι διαθέτει η επιχείρηση στην κατοχή της. Μερικά παραδείγματα είναι τα εμπορεύματα, το ταμείο, κτήρια, δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και λοιπά. Το Ενεργητικό χωρίζεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες το πάγιο και το κυκλοφορούν. Πάγιο ενεργητικό είναι τα μακροπρόθεσμα πράγματα που έχει μία εταιρία στην κατοχή της, όπως για παράδειγμα κτήρια και μηχανήματα. Κυκλοφορούν ενεργητικό είναι τα βραχυπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία μίας εταιρείας, όπως για παράδειγμα το ταμείο και τα εμπορεύματα.

Καθαρή θέση ή αλλιώς ίδια κεφάλαια, είναι το ποσό το οποίο συνείσφεραν ο επιχειρηματίας, ή οι επιχειρηματίες, για την δημιουργία της επιχείρησης.

Παθητικό είναι οι υποχρεώσεις προς τρίτα άτομα στην επιχείρηση.

Σε γενικές γραμμές στην λογιστική ισχύει το εξής. Όταν ένας επιχειρηματίας ή μία ομάδα ανθρώπων, αποφασίζουν να βάλουν ένα χρηματικό ποσό για την σύσταση μίας επιχείρησης, τότε η επιχείρηση στα πρώτα άτομα που χρωστάει χρήματα είναι αυτά. Κάθε επιχείρηση λειτουργεί ως οντότητα. Έχει απαιτήσεις και υποχρεώσεις. Αν κάποιος για παράδειγμα χρωστάει στην επιχείρηση, τότε αυτή σαν νομικό πρόσωπο μπορεί να απαιτήσει αυτά που της χρωστάνε. Τα χρήματα που δόθηκαν για την δημιουργία της επιχείρησης πρέπει να απεικονίζονται κάπου. Η απεικόνιση αυτή γίνεται στα διπλογραφικά βιβλία.

Σκοπός του Pacioli ήταν να βοηθήσει τους εμπόρους της εποχής, γιατί ο όγκος των εμπορευμάτων και η εξέλιξη της ναυτικής τεχνολογίας είχε προχωρήσει.

Πάρα πολλοί έμποροι δεν μπορούσαν να ελέγξουν με ακριβολογία τα εμπορεύματα που είχαν με αποτέλεσμα σε πολλές συναλλαγές που είχαν να υπάρχει χασούρα.

Παράλληλα τα χρόνια στα οποία το βιβλίο υπήρξε και τυπώθηκε, είχαν αρχίσει δειλά-δειλά οι εξερευνήσεις για καινούριους εμπορικούς δρόμους. Η Οθωμανική αυτοκρατορία μετά την κατάλυση το Βυζαντίου, απέκοψε τις εμπορικές σχέσεις που είχαν τα μεγάλα βασίλεια της εποχής, δημιουργώντας πρόβλημα στο εμπόριο. Επιπλέον στις ανατολικές ακτές τις μεσογείου, υπήρχαν πάρα πολλοί πειρατές, κάνοντας έτσι το εμπόριο ακόμα πιο δύσκολο για τους ναυτικούς.

Τα διπλογραφικά βιβλία χρησιμοποιήθηκαν και από τα βασιλικά ναυτικά στα μεταγενέστερα χρόνια τα οποία χρηματοδοτούσαν τις εξερευνήσεις που έγιναν, όπως επίσης και για τα κοστολόγια που χρειάστηκαν για να πραγματοποιηθούν.

Βιβλιογραφία:

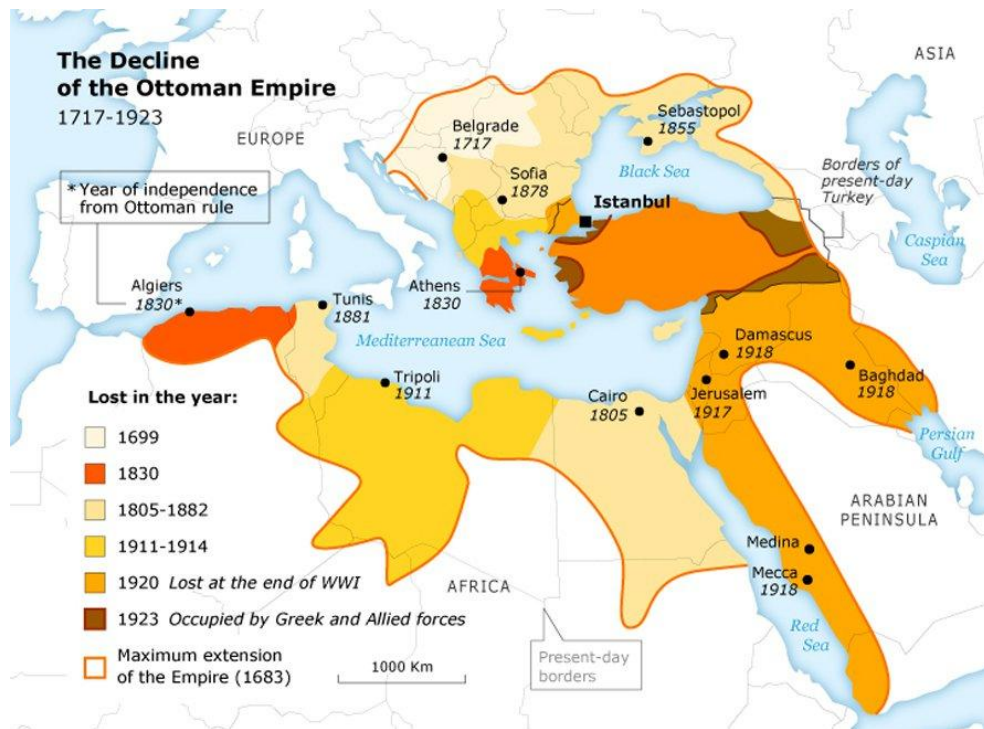
Taylor, Emmet, R. (1942) *No Royal Road: Luca Paccioli and his Times*

Gleeson-White, J. (2012), *Double Entry: How the Merchants of Venice Created Modern Finance*, New York: Norton

5.2 Οθωμανική Αυτοκρατορία

Η Οθωμανική αυτοκρατορία, ξεκίνησε να υπάρχει περίπου το 1300. Με τα χρόνια εξελισσόταν σε μία τεράστια δύναμη, όχι τόσο οικονομική αλλά κυρίως πολεμική. Παρόλα αυτά συνέβαλλε στην ανάπτυξη της οικονομικής σκέψης με λίγο αντίστροφο τρόπο. Η Οθωμανική αυτοκρατορία, βασίστηκε στον πλούτο των κατεκτημένων περιοχών. Σαν πολιτικό σύστημα είχε ένα είδος φεουδαρχισμού, με αρχηγό τον Σουλτάνο, ενώ σαν θρήσκευμα είχε τον Ισλαμισμό. Η κυρίαρχη θέση που είχε σαν αυτοκρατορία, και ο τρόπος ο οποίος έκανε την εξωτερική της πολιτική, οδήγησε τον ευρωπαϊκό δυτικό κόσμο να εξελιχθεί για τις ανάγκες του.

Η Οθωμανική αυτοκρατορία, είχε χωριστεί σε χαλιφάτα. Κάθε χαλιφάτο της είχε και έναν διοικητή τον οποίο τον έλεγαν πασά. Ο πασάς είχε το δικό του στράτευμα, τις δικές του μεθόδους διοίκησης αλλά έναν βασικό ρόλο. Να εισπράττει την φορολογία, και να εξυπηρετεί τα συμφέροντα του σουλτάνου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της διαφορετικότητας των πασάδων, είναι η ιστορία του Αλή πασά. Ο Αλή πασάς προτίμησε να έχει δώσει δικαιώματα παραπάνω στον κόσμο των Ιωαννίνων. Ήξερε καλά πως χρειαζόταν το εμπόριο με τους Βενετούς για να μεγιστοποιήσει την εξουσία του και να έχει την αποδοχή του κόσμου.

«Χάρτης της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και οι χρονιές που απελευθερώθηκαν οι περιοχές»

Πηγή: <https://chronicle.fanack.com/interactive-maps/>

Στην οθωμανική αυτοκρατορία, υπήρχε όμως ένα μεγάλο βασικό πρόβλημα. Οι πασάδες θέλαν την εξουσία από το σουλτάνο. Κάθε πασάς συγκέντρωνε όση περισσότερη εξουσία μπορούσε για να καταφέρει να πετύχει τον δικό του σκοπό. Εδώ πρέπει να τονιστεί, πως και η Ισλαμική θρησκεία έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομικής σκέψης.

Οι Οθωμανοί είχαν το συνήθειο να κάνουν παιδομάζωμα. Όταν έκαναν επιδρομές στις διάφορες πόλεις και στα διάφορα χωριά, έπαιρναν τα μικρά παιδιά των γυναικών και τα έδιναν σε οθωμανικές οικογένειες. Αυτές τα μεγάλωναν σύμφωνα με τα οθωμανικά πρότυπα. Επιπλέον τους εκπαίδευαν ως στρατιώτες, για να ενισχύσουν τον στρατό που είχαν.

Η θρησκεία του Ισλάμ, είχε τον ίδιο καθοριστικό ρόλο που είχε και η χριστιανική θρησκεία στα χρόνια του μεσαίωνα. Σκοπός τη θρησκείας ήταν να κρατάει τους πιστούς της με μία σειρά κανόνων σε ηρεμία, έτσι ώστε να μην

υπάρχουν αναταράξεις. Οι πασάδες και οι σουλτάνοι, επέβαλαν μέχρι κάποια εποχή τον Ισλαμικό νόμο στους κατοίκους, θέλοντας να εξισλαμίσουν όλες τις περιοχές τις οποίες είχαν κατακτήσει.

Η πολιτική της Οθωμανικής αυτοκρατορίας μέχρι και τον 17^ο αιώνα ήταν απλή. Δεν θέλαν εμπορικές συναλλαγές με τον δυτικό κόσμο. Είχαν αποκόψει κάθε συναλλαγή. Από τον 18^ο αιώνα και μετά, η Οθωμανική αυτοκρατορία είχε εξασθενήσει και είχε μείνει πίσω και στα κοινωνικά και οικονομικά δρόμενα. Έχοντας μεσολαβήσει η βιομηχανική επανάσταση, η αυτοκρατορία ήξερε καλά πως έπρεπε να εκσυγχρονιστεί και να ασπαστεί και αυτή τα δυτικά πρότυπα. Το 1838 η Οθωμανική αυτοκρατορία υπέγραψε με την Μεγάλη Βρετανία, την Γαλλία και τις υπόλοιπες χώρες την συμφωνία του Μπαλτά λιμάνι. Η συμφωνία αυτή, άνοιγε το εμπόριο μεταξύ Οθωμανικού κράτους και δυτικής Ευρώπης, προσκομίζοντας έτσι παραπάνω έσοδα στην αυτοκρατορία.

Στα χρόνια όμως πριν την συμφωνία μεταξύ της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η δυτική Ευρώπη αντιμετώπισε πολλά προβλήματα από την αυτοκρατορία. Η Οθωμανοί δεν επέτρεπαν την μεταφορά διάφορων μπαχαρικών και άλλων πραγμάτων από την Ασία. Για αυτό το λόγο είχε σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομική εξέλιξη με αντίστροφο τρόπο. Επειδή εμπόδιζαν το εμπόριο, η δυτική Ευρώπη αναγκάστηκε να βελτιώσει την ναυτική της βιομηχανία, διότι έπρεπε να ανακαλύψει καινούριους δρόμους για να εμπορεύεται τα προϊόντα που δεν μπορούσαν να φέρουν από την Ασία. Έτσι δημιουργήθηκε η χρυσή εποχή των εξερευνήσεων από τους θαλασσοπόρους.

Η Οθωμανική αυτοκρατορία, έχοντας συσσωρεύσει αρκετό πλούτο στα χέρια της από τις κατεκτημένες περιοχές, δεν κατάφερε να διαχειριστεί σωστά όλη αυτή την δύναμη που είχε. Το γεγονός ότι έμεινε πάρα πολύ πίσω τεχνολογικά, σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, και έχοντας αποκοπεί για πολλά χρόνια από το εμπόριο με τον δυτικό κόσμο, τους έφερε σε δυσχερέστερη θέση σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο. Αν όμως αναλογιστούμε αντίστροφα τα γεγονότα, εξαιτίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η δυτική Ευρώπη φρόντισε να αναπτυχθεί αναλόγως, για να καταφέρει το κάθε βασίλειο να εξυπηρετήσει και αυτό τα δικά του

συμφέροντα. Επιπλέον, έχοντας ανοίξει ο δρόμος προς την Αμερική, και έχοντας ξεκινήσει η δυτική Ευρώπη τις αποικιοκρατίες προς το νέο κόσμο που ανακάλυψε, η Οθωμανική αυτοκρατορία έχανε σιγά σιγά την σημασία της, και σε βάθος χρόνου έχασε και πολλά εδάφη, περιορίζοντας την έτσι μέχρι και το βόρειο μέρος της Ελλάδας.

Βιβλιογραφία:

Birdal, M. (2010), *THE POLITICAL ECONOMY OF OTTOMAN PUBLIC DEBT: LONDON*, I.B.Tauris Publishers

Issawi, C. (1966). *The Economic History of the Middle East, 1800–1914: a book of Readings*. London: University of Chicago Press.

Πηγές Εικόνων:

<https://chronicle.fanack.com/interactive-maps/>

6.1 Βιομηχανική Επανάσταση

Προτού μπούμε στην βιομηχανική επανάσταση, είχε προηγηθεί ο διαφωτισμός, ο οποίος έβαλε τις βάσεις στις ανθρωπιστικές αξίες. Στον διαφωτισμό, μπήκαν οι βάσεις της δημοκρατίας, οι οποίες είχαν άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία. Κατά την περίοδο του διαφωτισμού κρίθηκαν πάρα πολλά κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά πρότυπα. Θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε ως την εποχή της κρίσεως. Ο λόγος ήταν γιατί τότε κρίθηκαν όλα τα παραπάνω πρότυπα, όχι μόνο από τους λόγιους και τους φιλελεύθερους, αλλά και από τον απλό κόσμο, ο οποίος είχε αποκτήσει σιγά-σιγά πρόσβαση στην μόρφωση. Επιπλέον, μέσα από πολλούς πολέμους, η οθωμανική αυτοκρατορία είχε χάσει την εξουσία που είχε σε πάρα πολλά μέρη. Η ναυτιλία, η οποία είχε εξελιχτεί μέσα σε όλα αυτά τα χρόνια, οδήγησε την Οθωμανική αυτοκρατορία σε στέρηση εξουσίας στα γεωπολιτικά ζητήματα. Οι νέοι δρόμοι που άνοιξαν με την ανακάλυψη της Αμερικής, και την μεταφορά πληθυσμών εκεί πέρα για μία νέα αρχή, έδωσε ανάσα στην Ευρώπη σε πληθυσμιακό αλλά και σε οικονομικό επίπεδο.

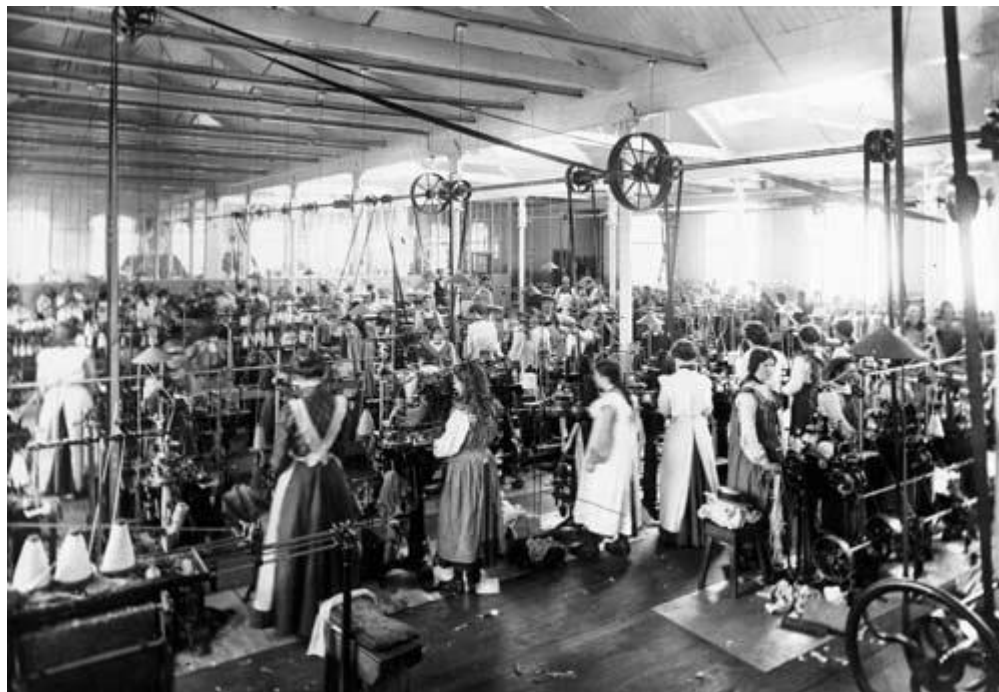
«Reading of the Tragedy 'L'Orphelin de la Chine' στο σαλόνι της Madame Geoffrin, ή αλλιώς 'An Evening at Madame Geoffrin's', από τον Lemonnier το 1812»

Πηγή: <https://www.artflakes.com/en/products/reading-of-the-tragedy-lorphelin-de-la-chine-in-the-salon-of-madame-geoffrin>

Λίγο πριν την βιομηχανική επανάσταση, υπήρξε μία άνθηση στο εμπόριο. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η ανάπτυξη στην ναυτιλία, βοήθησε στην μεγαλύτερη και περισσότερη μεταφορά προϊόντων, σε χαμηλότερες τιμές. Επιπλέον, η εισαγωγή των διπλογραφικών βιβλίων, βοήθησε στις ορθότερες αποφάσεις των εμπόρων, με αποτέλεσμα την λήψη αποφάσεων με μικρότερο κίνδυνο. Οπότε σε βάθος χρόνου, έγινε μια καλύτερη ας πούμε μεταφορά των πλεοναζόντων κεφαλαίων προς τα ελλειμματικά.

Η βιομηχανική επανάσταση, ξεκίνησε στην Μεγάλη Βρετανία γύρω στο 1760. Η επανάσταση αυτή πήρε αυτό το όνομα, επειδή ξεκίνησε η εκβιομηχάνιση των επιχειρήσεων. Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, τεχνοτροπιών και η ανάγκη απόκτησης τεχνογνωσίας για τα μηχανήματα, ωφέλησαν την κοινωνική ανάπτυξη η οποία έχει αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη. Σε μεταγενέστερο χρόνο η

επανάσταση αυτή, έγινε και στην Γαλλία, αλλά και στην ανερχόμενη αναπτυσσόμενη δύναμη τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

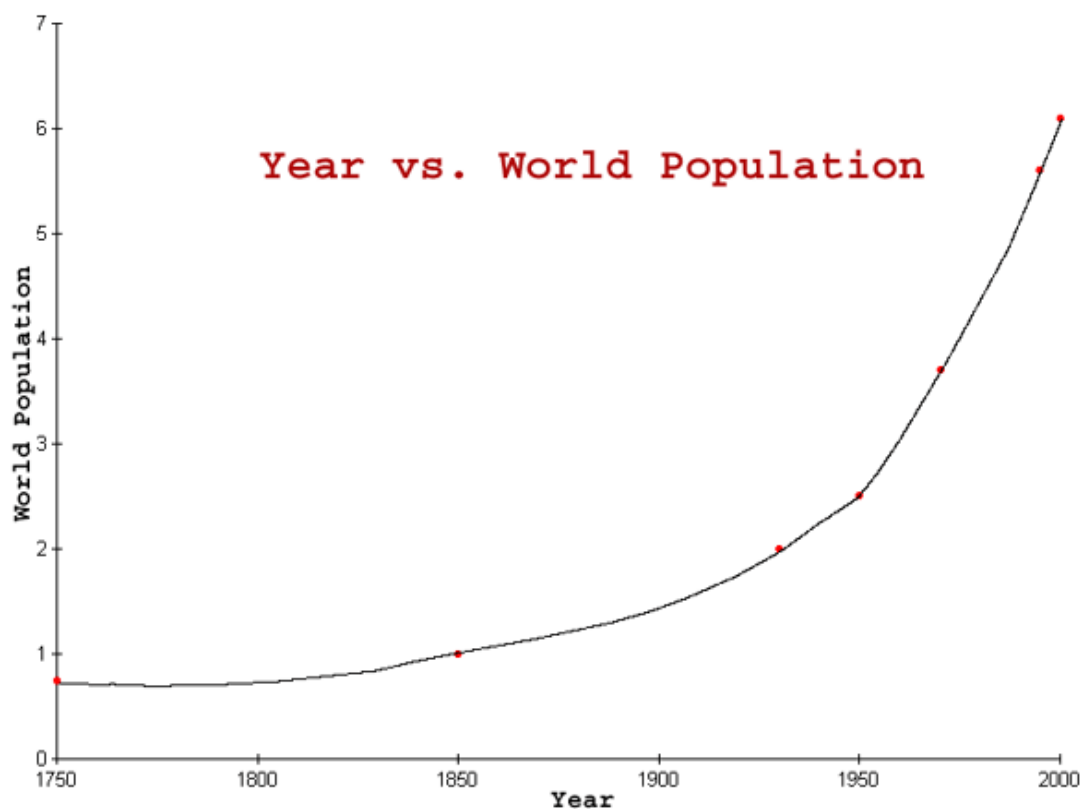

«Εργοστάσιο κατά την βιομηχανική επανάσταση»

Πηγή: <http://industrialrevolution.org.uk/factories-industrial-revolution/>

Η εκβιομηχάνιση των παραγωγικών μέσων, είχε ως σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας των μέσων, την ανάπτυξη στον δευτερογενή τομέα παραγωγής η οποία ήταν η επεξεργασία των πόρων που προερχόντουσαν από τον πρωτογενή, και τέλος για το κάθε επιχειρηματία η μεγιστοποίηση του κέρδους. Επιπλέον χάρις την βιομηχανική επανάσταση, ξεκίνησε να υπάρχει μια διεθνοποίηση των επιχειρήσεων, προσθέτοντας δραστηριότητες και συνεργασίες με άλλες επιχειρήσεις από άλλες χώρες. Το εμπορικό καπιταλιστικό σύστημα που είχε δημιουργηθεί κατά τους τελευταίους αιώνες στο μεσαίωνα, είχε βάλει τις βάσεις για την δημιουργία της βιομηχανικής επανάστασης και την εξέλιξη του συγκεκριμένου οικονομικού συστήματος.

Όσον αφορά την Αμερική και την Γαλλία, η βιομηχανική επανάσταση τους επηρέασε στον αγροτικό τομέα. Δημιούργησαν μηχανήματα και εξοπλισμό, ο οποίος μεγιστοποιούσε την παραγωγή, παρόλα αυτά χρειαζόντουσαν δυναμικό για να τα χειριστεί αυτά. Από το 1750 έως το 1850 ο πληθυσμός της γης είχε διπλασιαστεί. Αυτό έδινε την δυνατότητα στις αστικές περιοχές, να έχουν χαμηλούς μισθούς λόγω της μεγάλης διαθεσιμότητας του ανθρωπίνου δυναμικού.

« Η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού έως σήμερα»

Πηγή: <http://www.suggest-keywords.com/ZXhwb25lbnRpYWwgZ3Jvd3Ro/>

Σε οικονομικό επίπεδο, η επανάσταση απέφερε τεράστια έσοδα στο κάθε κράτος και στην κάθε περιοχή. Υπήρχε όμως μια γενική αστικοποίηση από τον πληθυσμό, για τον λόγο ότι υπήρχε δουλειά στα εργοστάσια. Επιπλέον, τα εργοστάσια και οι αγροτικές εταιρείες, άρχισαν να προσλαμβάνουν γυναίκες διότι ήταν φθηνότερο εργατικό δυναμικό. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν οι πρώτοι χρηματοπιστωτικές εταιρείες, για την φύλαξη ουσιαστικά του ιδιωτικού πλούτου.

Ακόμη σαν ιδέα τότε, οι τράπεζες να συγκεντρώνουν ένα ποσό από μία ομάδα ανθρώπων και μετά να το επενδύουν, είχε καταλυτικό ρόλο στην εδραίωση του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος.

Σε κοινωνικό επίπεδο, με άμεση επίδραση στον οικονομικό τομέα, παρατηρήθηκε πως εξαιτίας της βιομηχανικής επανάστασης, είχαμε μια ανάπτυξη στην κοινωνία. Για παράδειγμα για τις ανάγκες που χρειαζόντουσαν στην μεταφορά του άνθρακα ή των εμπορευμάτων, δημιουργήθηκαν μεγάλες σιδηροδρομικές κατασκευές και διάφορες γέφυρες, οι οποίες δεν εξυπηρετούσαν μόνο τις εταιρείες αυτές, αλλά και τον υπόλοιπο κόσμο. Κάτι ακόμη, η πρόσληψη των γυναικών, και η έμμεση ομαδοποίηση του πληθυσμού, μαζί με τα κοινωνικά πρότυπα που είχε περάσει ο διαφωτισμός τους προηγούμενους αιώνες, δημιούργησαν κατά καιρούς πολλές εξεγέρσεις και απεργίες, για την διεκδίκηση των εργατικών δικαιωμάτων. Μία από αυτές, ήταν και η εργατική πρωτομαγιά λίγο μετά την περίοδο που αποκαλούν βιομηχανική επανάσταση στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Το αποτέλεσμα της βιομηχανικής επανάστασης ήταν ραγδαία οικονομική ανάπτυξη, σε όλες τις μεγάλες δυνάμεις του πλανήτη. Αυτοκρατορίες οι οποίες ήταν αποκομμένες από την δυτική Ευρώπη και την Αμερική, δεν κατάφεραν να συμβαδίσουν με αυτές τις εξελίξεις, για τον λόγο ότι δεν διέθεταν την κατάλληλη τεχνογνωσία και τους κατάλληλους φυσικούς και τεχνικούς πόρους. Παραδείγματα σαν και αυτά ήταν η Οθωμανική και η κινέζικη αυτοκρατορία. Τέλος χάρις τα καπιταλιστικά πρότυπα που είχαν περάσει και είχαν εδραιωθεί ανά τους αιώνες, πολύ οικονομολόγοι και φιλόσοφοι κατάφεραν να δημιουργήσουν το κουλμουνιστικό οικονομικό σύστημα, χτυπώντας έτσι τις αδυναμίες του καπιταλιστικού. Το γενικό αποτέλεσμα της βιομηχανικής επανάστασης, ήταν ότι χάρις αυτήν, η οικονομική σκέψη άλλαξε ριζικά, και η οικονομία του κάθε κράτους πια εξαρτιόταν καθαρά από τις επιχειρήσεις και το εμπόριο, και όχι μόνο από την αγροτική ανάπτυξη.

Βιβλιογραφία:

Clark, G (2001), *THE SECRET HISTORY OF THE INDUSTRIAL REVOLUTION*.
<http://faculty.econ.ucdavis.edu/faculty/gclark/papers/secret2001.pdf>

Ashton, Thomas S. (1948). *"The Industrial Revolution (1760–1830)"*. Oxford University Press.

Πηγές Εικόνων:

<http://www.suggest-keywords.com/ZXhwb25lbnRpYWwgZ3Jvd3Ro/>

<http://industrialrevolution.org.uk/factories-industrial-revolution/>

<https://www.artflakes.com/en/products/reading-of-the-tragedy-lorphelin-de-la-chine-in-the-salon-of-madame-geoffrin>

7.1 Πρώτος , Δεύτερος παγκόσμιος και Ψυχρός Πόλεμος

Μετά την βιομηχανική επανάσταση, και τις εσωτερικές κόντρες που είχε να λύσει η κάθε χώρα για τον εαυτό της, υπήρξε μία μεγάλη οικονομική ανάπτυξη. Η κάθε χώρα, φρόντιζε για το δικό της συμφέρον και για την δική της αίγλη. Παρόλα αυτά, η αδυναμία που είχαν οι πολιτικές δυνάμεις για να φέρουν ειρήνη μεταξύ των χωρών, οδήγησαν στην ανθρωπότητα σε κάτι που ποτέ δεν είχε συμβεί σε τόσο μεγάλο βαθμό. Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος ήταν το σημείο καμπής όλης την ανθρωπότητας. Από την οπτική γωνία της οικονομίας, αναγκάστηκαν να δημιουργηθούν πολλά εργοστάσια παραγωγής όπλων και πυρομαχικών, όπως και επίσης έχουμε την εισαγωγή της βαριάς βιομηχανίας η οποία , ως σκοπό κατά το πρώτο παγκόσμιο πόλεμο είχε να βοηθήσει τα στρατεύματα της εποχής.

Από κοινωνικής οπτικής γωνίας, τα πράγματα άλλαξαν για τον άνθρωπο πάρα πολύ. Πρώτο και κύριο χαρακτηριστικό, έζησε την απόλυτη μοναξιά. Υπήρχαν άνθρωποι οι οποίοι ζούσαν μέσα σε λαγούμια για μήνες. Αργότερα, εξαιτίας ότι χρειαζόντουσαν την αγροτική ανάπτυξη, έβαλαν να εργαστούν γυναίκες παιδιά και μεγάλοι σε ηλικία άνθρωποι, μόνο και μόνο για να μπορούν να συντηρούν τα στρατεύματα με τρόφιμα. Τέλος, τα τεχνολογικά επιτεύγματα που έγιναν κατά το πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, δημιούργησαν ενδόμυχα την ανασφάλεια στους ανθρώπους, για την φρικαλεότητα που μπορεί να προκαλέσει η τεχνολογία σε λάθος χέρια.

Λίγο μετά το πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, στην Ρωσία έγινε η κόκκινη επανάσταση, κατά την οποία η εργατική τάξη που είχε δημιουργηθεί στην Ρωσία, πήρε στα χέρια της την εξουσία. Τότε έχουμε την έναρξη του κουμμουνισμού, καθώς γίνεται και η πρώτη δοκιμή του σαν οικονομικό σύστημα σε μία χώρα. Από την άλλη μεριά της γης, στην Ιαπωνία και στην Κίνα, ο φεουδαρχισμός αρχίζει και συρρικνώνεται. Οι χώρες αυτές αρχίζουν και ασπάζονται το δυτικό πολιτισμό,

καθώς και τις δυτικές συνήθειες. Τέλος μια δεκαετία μετά το πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, επέρχεται και το πρώτο οικονομικό κραχ, στο οποίο η οικονομίες των ήδη ανεπτυγμένων οικονομιών, παθαίνουν μεγάλη ζημιά, σε αυτές που αναπτύσσονταν εκείνη την περίοδο πάγωσε για τα καλά η ανάπτυξή τους. Κατά το οικονομικό κραχ 1929, χώρες οι οποίες είχαν βαριά βιομηχανία, έχασαν πολλά χρήματα. Τέλος το οικονομικό κραχ, σε συνάρτηση με τις αντιλήψεις που είχαν δημιουργηθεί από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, οδήγησαν την ανθρωπότητα να στραφεί προς ακραίες ιδεολογικές απόψεις, και εν τέλη στο δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Κατά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, και έχοντας λάβει τα κράτη υπόψιν το οικονομικό κραχ, έστρεψαν την οικονομική τους συμπεριφορά στην έρευνα και ανάπτυξη. Ο λόγος ο οποίος έγινε αυτό, ήταν γιατί ήθελαν να πληρώνουν λίγα και να βγάζουν πολλά και παραγωγικά. Εκείνη την περίοδο έγιναν τεράστια τεχνολογικά επιτεύγματα, τα οποία έδωσαν μεγάλη τεχνογνωσία για την οικονομική ανάπτυξη στα μεταγενέστερα χρόνια. Η πίεση των κρατών, στο να ενισχύσουν πολεμική τους ανάπτυξη, οδήγησε και τις υπόλοιπες οικονομικές μονάδες στο να αναπτυχθούν. Όπως και στην βιομηχανική επανάσταση, στην οποία αν για παράδειγμα ένα ορυχείο ήθελε να μεταφέρει μεγάλη ποσότητα κάρβουνου έφτιαχνε σιδηροδρόμους, έτσι έγινε και στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Για την μεταφορά πρώτων υλών και αγαθών, είχαν πίσω από τις εμπόλεμες γραμμές, μια σειρά οικονομικών και τεχνολογικών πόρων, οι οποίοι στήριζαν τα στρατεύματα. Τελειώνοντας ο πόλεμος και αφήνοντας πίσω του πάνω από 72.000.000 νεκρούς, έχουμε την πρώτη μορφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο ένωση άνθρακα χάλυβα, με σκοπό την παγκόσμια ειρήνη και την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη. Οι πολιτικοί αρχηγοί των μεγάλων οικονομικών δυνάμεων, πήραν αυτή την απόφαση έτσι ώστε να μην ξαναγίνει ένας τέτοιος πόλεμος με τόσες πολλές χαμένες ανθρώπινες ζωές, όπως επίσης και τόσους πολλούς κατεστραμμένους οικονομικούς πόρους.

Από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, και μέχρι το 1991, ο πλανήτης μας είχε μπει σε μία ανεπίσημα εμπόλεμη κατάσταση. Αυτό συνέβη γιατί υπήρχαν 2 τεράστιες οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις. Από την μία είχαμε την Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστών Δημοκρατιών και από την άλλη μεριά υπήρχαν οι

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Αν και δεν έγινε καμία εμπόλεμη εχθροπραξία μεταξύ τους, συμμετείχαν και οι 2 ενεργά στα γεωπολιτικά και οικονομικά ζητήματα του πλανήτη, ασκώντας επιρροή σε μικρότερες χώρες. Δεν θα σταθούμε όμως τόσο πολύ στα γεωπολιτικά ζητήματα, όσο στο αντίκτυπο που είχαν στην παγκόσμια οικονομική σκέψη. Οι Σοβιετικοί, και έχοντας κουμμουνιστικό σύστημα, επηρέασαν άμεσα την παγκόσμια αγορά, με την στάση που κρατούσαν σε πολλά θέματα αυτοί και η σύμμαχοι τους. Από την άλλη μεριά, οι Η.Π.Α. προσπαθούσαν να εισάγουν τον ανταγωνισμό με ότι μέσα μπορούσαν για να επηρεάσουν αρνητικά την οικονομία των ΕΣΣΔ. Μετά την πτώση και την διάλυση της Σοβιετική ένωσης, σε πολλούς ανθρώπους του αποδείχτηκε αυτό που πίστευαν. Πως ο καπιταλισμός είναι στην φύση του ανθρώπου (Ellen Meiksins Wood, 2002). Έτσι φτάνοντας στο σήμερα, μπορούμε να θεωρήσουμε πως, η οικονομία μας σήμερα και η οικονομική σκέψη που επικρατεί στο κόσμο έχει άμεση εξάρτηση με το παρελθόν.

Βιβλιογραφία:

Goudzwaard, B (1979), *Capitalism and Progress*: Toronto, Wedge publishing Foundation

Wood, E. M. (2002), *The origin of Capitalism*: London, Verso

8.1 Το αντίκτυπο στην Σύγχρονη οικονομική σκέψη

Όπως και στην εισαγωγή, θα τονίσω το εξής. Πως ανεξαρτήτου των γεωπολιτικών καταστάσεων που υπήρχαν στο πλανήτη μας ανά τους αιώνες, η οικονομία είχε πάντα ανοδική τάση γιατί σαν όντα έχουμε την τάση να εξελισσόμαστε. Κάθε εποχή επηρέασε τις ανθρώπινες συνήθειες, και αυτό έγινε ύστερα από καταστροφικά γεγονότα. Η ψυχοσύνθεση του κάθε πολιτισμού που διαμορφωνόταν ανάλογα με την κατάσταση που επικρατούσε στο κάθε μέρος, δημιουργούσε ουσιαστικά καινούριες ανάγκες για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους σε πρώτο βαθμό και σε μεταγενέστερο χρόνο για την προσωπική του απόλαυση.

Οι σύγχρονες κοινωνίες, και εννοείται η σύγχρονη οικονομική σκέψη, είναι επηρεασμένες από τα λάθη και τα σωστά των παλαιότερων κοινωνιών. Κάθε πολιτισμός έβαλε ένα μικρό λιθαράκι, ένα μικρό επίτευγμα, τα οποία επηρεάζουν τις σύγχρονες κοινωνίες και τις σύγχρονες οικονομίες. Για να φανεί αυτό έμπρακτα θα πάρω 2 παραδείγματα, τα οποία θα μας δείξουν την αμεσότητα που υπάρχει στα ιστορικά γεγονότα με το σήμερα.

Το πρώτο είναι το εμπόριο. Το εμπόριο από την στιγμή που ο άνθρωπος ζούσε σε οργανωμένες κοινωνίες, είχε βασικό ρόλο στην ανάπτυξη της εκάστοτε οικονομίας. Όλοι οι μεγάλοι λαοί και πολιτισμοί χρησιμοποίησαν το εμπόριο για να την οικονομική τους ανάπτυξη. Το εμπόριο όμως με την πάροδο των αιώνων, εξελίχτηκε. Όταν μεγάλωσε ο όγκος των εμπορευμάτων, έγινε και η εισαγωγή των διπλογραφικών βιβλίων, τα οποία βοηθούσαν τους έμπορες να έχουν μια καλύτερη εικόνα για την επιχείρηση που είχαν. Σήμερα έχουμε φτάσει να

διαπραγματευόμαστε μέσω του χρηματιστηρίου, αξιόγραφα τα οποία κάθε ένα από αυτά, είναι ένα μικρό λιθαράκι στην κοινωνία μας.

Από την άλλη μεριά, οι πόλεμοι στο μόνο πράγμα που ωφέλησαν, ήταν στην μείωση του πληθυσμού της κάθε περιοχής, στην καταστροφή των οικονομικών πόρων κάθε βασιλείου, με αντάλλαγμα όμως την τεχνολογική και κοινωνική εξέλιξη.

Σήμερα μπορούμε και χαιρόμαστε την ελεύθερη αγορά, με δικαιώματα για το κάθε εργαζόμενο και την πρόσβαση στην παγκόσμια οικονομική πληροφόρηση εξαιτίας όλων των παραπάνω ιστορικών γεγονότων. Στα αρνητικά του σήμερα είναι πως ο άνθρωπος κατασκεύασε ένα σύστημα το οποίο δεν μπορεί να το ελέγξει, γιατί έχει να κάνει με την ελεύθερη βούληση των ανθρώπων.

Τέλος, ο κάθε άνθρωπος δεν κοιτάζει μόνο το σήμερα, αλλά κοιτάζει και το αύριο. Αυτό καθρεπτίζεται στις οικονομικές επιλογές που κάνει, και στην οικονομική συμπεριφορά που έχει. Προγραμματίζει την ζωή του και προσπαθεί να συμβάλει ενεργά και εν γνώση του, στην ανάπτυξη της οικονομίας και στις αποφάσεις που θα παρθούν από το κάθε κράτος για αυτήν.

Βιβλιογραφία Εργασίας:

- Robert Guiseppi (1998), <http://history-world.org/greece%20economy.htm>
- K.E. Carr (2016), <http://quatr.us/greeks/economy/> [Αύγουστος 2016]
- Αρθρογράφος Άγνωστος, <http://www.reshafim.org.il/ad/egypt/economy/>
- James, T.H., (1979), *An Introduction to Ancient Egypt*, British Museum Publications: London
- Alfred C., (1961), *The Egyptians*, Thames and Hudson:London
- Cheng, Linsun (2009). *Berkshire Encyclopedia of China*. Great Barrington, Mass.: Berkshire Pub
- <http://www.chinaknowledge.de/History/history.htm>
- Greene, K (1986), *The archeology of the Roman economy*. Great Britain: University of California press, Berkley and Boston
- Duncan-jones, R (1982), *The economy of the Roman empire*. Cambridge: Cambridge university press
- Συγγραφέας και έτος άγνωστο,
<http://www.iranicaonline.org/articles/seleucid-economy>
- G. G. Aperghis (2004), *The Seleukid Royal Economy. The Finances and Financial Administration of the Seleukid Empire*, Cambridge
- Neil, C (2011), *The Fall of the Western Roman Empire*. London
- Grierson, P (1999). *Byzantine Coinage*, Dumbarton Oaks.
- Esler, P. F. (2000). "Constantine and the Empire". *The Early Christian World*. Routledge
- Norwich, J.J. (1995). *Byzantium: The Decline and Fall*. Knopf
- Pounds, N.J.G. (1974) *An economic history of medieval Europe*: Longman
- Hodgett, G. A. (2013) *A social and economic history of medieval Europe*: Routledge
- Byrne, J. P. (2004). *The Black Death*. London: Greenwood Publishing Group
- Albrow, M. (1997). *The Global Age: State and Society Beyond Modernity*. Stanford, CA: Stanford University Press
- Taylor, Emmet, R. (1942) *No Royal Road: Luca Paccioli and his Times*
- Gleeson-White, J. (2012), *Double Entry: How the Merchants of Venice Created Modern Finance*, New York: Norton

- Birdal, M. (2010), *THE POLITICAL ECONOMY OF OTTOMAN PUBLIC DEBT: LONDON*, I.B.Tauris Publishers
- Issawi, C. (1966). *The Economic History of the Middle East, 1800–1914: a book of Readings*. London: University of Chicago Press.
- Clark, G (2001), *THE SECRET HISTORY OF THE INDUSTRIAL REVOLUTION*.
<http://faculty.econ.ucdavis.edu/faculty/gclark/papers/secret2001.pdf>
-
- Ashton, Thomas S. (1948). *"The Industrial Revolution (1760–1830)"*. Oxford University Press.
- Goudzwaard, B (1979), *Capitalism and Progress*: Toronto, Wedge publishing Foundation
- Wood, E. M. (2002), *The origin of Capitalism*: London, Verso